

Kielestä toiseen.

**Maahanmuuttoaiheinen toimenpide-,
asiakirja- ja oleskelulupatermistö ja sen
käännösvastineet kieliparilla suomi–
venäjä**

Anni-Maria Jaatinen

Tampereen yliopisto

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

Käännöstiede (venäjä)

Pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2012

Tampereen yliopisto

Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

Käännöstiede (venäjä)

Jaatinen, Anni-Maria: Kielestä toiseen. Maahanmuuttoaiheinen toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistö ja sen käännösvastineet kieliparilla suomi-venäjä

Pro gradu -tutkielma, 60 sivua, 24 liites., venäjänkielinen lyhennelmä 8 s.

Toukokuu 2012

Tiivistelmä

Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkitaan suomenkielistä maahanmuuttoon liittyvää toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistöä sekä niiden venäjänkielisiä käännösvastineita. Tutkielmassa tutkitaan ja vertaillaan termimääritelmiä sekä suomen että venäjän kielessä sekä sitä, löytyykö suomenkieliselle maahanmuuttotermistölle vastineita venäjän kielessä.

Tutkimusaineiston pohjana toimii Suomen maahanmuuttoviraston kotisivuilla oleva sanasto, josta on käännös- ja tutkimustyöllä rakennettu suppea maahanmuuttoaiheinen toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermilista kieliparilla suomi-venäjä. Termianalyysiin on poimittu työstetystä listasta yhteensä kahdeksan termiä tarkempaa analyysia varten. Työn lähtökohtana ovat suomenkieliset termit ja termien venäjänkieliset käännösvastineet, joita vertaillaan termin sisällön sekä käyttökontekstin perusteella. Vertailun tuloksena annetaan ohjeita siitä, missä tilanteessa kyseisiä käsitteitä voidaan käyttää toistensa vastineina käännöksissä vai voidaanko niin ylipäätään tehdä.

Tutkimuksessa käsitellään termianalyysin ja -listan lisäksi terminologiaa sekä terminologisen sanastotyön tekemistä sekä termilistan rakentamista. Nämä tiedot löytyvät luvusta kaksi. Termianalyysi puolestaan löytyy luvusta kolme.

Tutkimustulokset löytyvät kohdasta 3.6 (Analyysin yhteenveto). Tutkimuksen edetessä havaittiin, että osaa analysoitujen termien käännösvastineista voidaan käyttää suomenkielisten termien venäjänkielisinä käännösvastineina samansisältöisyyden takia. Kaikkien termien kohdalla näin ei ollut, sillä kaikki termit eivät esiintyneet kohdekielessä ainakaan samansisältöisinä. Osa vastineista esiintyi Baltian maiden venäjänkielisessä maahanmuuttotermistössä.

Avainsanat: maahanmuutto, sanastotyö, terminologia, vastinetyö

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	1
1.1 Aineisto ja menetelmät.....	1
1.2 Hypoteesi ja aiemmat tutkimukset.....	2
2. TERMINOLOGISEN SANASTON KOKOAMISEN PERIAATTEITA 4	
2.1 PERUSKÄSITTEET – TARCOITE, MÄÄRITELMÄ JA TERMI.....	4
2.2 VASTINE- JA SANASTOTYÖ.....	5
2.3 Käytännön terminologinen työ.....	6
2.3.1 Termityö Suomessa.....	6
2.3.2 Termipankit ja niiden käyttäjät.....	7
2.3.3 Sanakirjatietokantojen erilaiset kohderyhmät ja informaation esittäminen.....	8
2.3.4 Kohderymänä kääntäjät.....	9
2.3.5 Terminologisen sanaston luominen käytännössä.....	9
2.3.6 Termien, termivastineiden ja synonyymien haku.....	11
2.3.7 Termiartikkelin rakenne ja rakentaminen.....	14
3. TERMISTÖ JA SEN ANALYSOIMINEN.....	17
3.1 Termistön kokoaminen.....	17
3.2 Venäjänkielisten käännösvastineiden etsiminen suomenkielisille termeille.....	17
3.3 Termien ryhmittely.....	18
3.4 Analysoitavat termit.....	20
3.4.1 Termistön analysoiminen.....	20
3.4.2 Analyysimenetelmä.....	21
3.4.3 Analysoitavat termit.....	21
3.5 Analyysin yhteenveto.....	53
4. LOPPUSANAT.....	55
LÄHTEET.....	56
Tieteelliset lähteet.....	56
Verkko- ja muut lähteet.....	58
РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ.....	61
LIITE: MAAHANMUUTTOSANASTO SUOMI-VENÄJÄ.....	69

1. JOHDANTO

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on suomenkielisen maahanmuuttoon liittyvän toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistön tarkastelu, termien venäjänkielisten vastineiden hakeminen ja termien käytön vertaileminen. Lähtökohtana on suomenkielisten termien venäjänkielisten käännösvastineiden etsiminen ja se, löytyykö suomenkielisille termeille venäjänkielisiä vastineita ja jos löytyy, kuinka hyvin venäjänkielinen käännösvastine vastaa suomenkielistä termiä. Termianalyysin tuloksen tarkoituksena on antaa osviittaa siitä, miten suomenkielisten termien venäjänkielisiä käännösvastineita käytetään ja missä yhteydessä sekä siitä, mitä maahanmuuttoaiheisten termien kääntämisessä tulee ottaa huomioon.

Aiheen valintaan vaikutti se, että olen tehnyt kandidaatintutkielmani samasta aiheesta mutta hieman eri näkökulmasta (Jaatinen 2011). Kandidaatintutkielman analyysi oli hieman pintapuolinen ja haluan tässä tutkielmassa syväluodata suomenkielistä maahanmuuttotermistöä ja termistön venäjänkielisiä vastineita tarkemmin. Kandidaatintutkielmassani keskityin lähinnä muuttoliikkuja- ja kansalaisuustermistöön, joten otin tämän pro gradu -tutkielman fokukseksi nimenomaan toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistön. Olen pitänyt tutkielmien teossa tärkeänä sitä, että tutkimusten tuloksista olisi käytännön hyötyä muillekin, joten koin tämän käytännönläheisen ja ajankohtaisen aiheen käsittelemisen tärkeäksi.

Keskeisenä tutkimuskysymyksenä oli suomenkielisen maahanmuuttoon liittyvän toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistön venäjänkielisten käännösvastineiden etsiminen ja se, minkälaisia käännösvastineita termistölle venäjän kielestä löytyy. Halusin tutkia, onko suomenkielisen termistön kääntäminen venäjän kielelle ylipäänsä mahdollista ja jos on, minkälaisia asioita kääntäjän tulee ottaa käännösprosessissa huomioon.

1.1 Aineisto ja menetelmät

Tutkielman aineistona on Suomen Maahanmuuttoviraston kotisivuilta löytyvä sanasto (http://www.migri.fi/medialle/nimi_ja_kaannokset/sanasto, viitattu 19.4.2012), josta poimin termit analyysin pohjaksi helmikuussa 2011 hakiessani materiaalia kandidaatintutkielmani aineistoksi. Aineisto käsiteltiin ennen analyysin aloittamista siten, että suomenkielisten termien määritelmiä tarkennettiin ja tarkistettiin – listan termien alkuperäismääritelmät eivät olleet terminologisesta näkökulmasta kovin onnistuneesti tehtyjä. Määritelmät olivat epätarkkoja ja niiden muotoilu ei ollut

kovin onnistunut. Lista myös kasvoi muutamalla termillä, joihin törmäsin tutustuessani tarkemmin termien aihepiiriin. Kun suomenkieliset termit oli tarkastettu, alkoi venäjänkielisten käännösvastineiden etsintä ja venäjänkielisten käytössä olevien termien määritelmien tarkastelu. Oletuksena oli, että venäjänkielisiä termejä aiheesta löytyy, mutta vastinetyötä ajatellen oli tärkeää selvittää termimääritelmät sekä se, missä kontekstissa ja millä maantieteellisellä alueella termi oli käytössä. Osa termeistä ei ollut tuttuja Venäjällä tai venäjänkielisten palvelinten ylläpitämällä sivuilla, mutta ne olivat yleisessä käytössä balttilaisten palvelinten venäjänkielisillä sivustoilla.

Kun termit oli määritetty ja termimääritelmät tutkittu, termilistasta valittiin muutama termi analyysia varten. Analysoitavat termit valittiin analyysin kohteeksi niiden yleisyyden ja spesifisyyden perusteella. En halunnut analysoida termejä, joille löytyy jo valmis määritelmä ja käännös ja joiden vastineet ovat suhteellisen helposti selvitettävissä (esimerkiksi termi ”oleskelulupa”). En halunnut myöskään analysoida kovin spesifistä ja harvinaista termiä, koska ajattelin, että siitä ei ole samanlaista hyötyä kuin suhteellisen yleisen termin analysoimisesta. Näin analyysin kohteeksi valikoitui kahdeksan toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermiä.

Termit syötettiin pääaineen palvelimella olevaan termipankkiin, josta saa valmiit termiartikkelit raportointityökalulla. Termianalyysin pohjana käytin kahdeksaa termiartikkelia, jotka olin koonnut termipankkiin syötetyistä termeistä. Analyysissa tutkin termien käyttöä suomen ja venäjän kielissä, käyttökontekstia, mahdollisia synonyymeja ja sitä, kuinka samansisältöisiä termit ovat. Lisäksi kerroin termien taustasta, kuten esimerkiksi siitä, miten kansalaisuushakemus (kohta 3.5.3.1) täytetään ja missä tilanteessa kansalaisuushakemusta voidaan käyttää. Lisäksi pyrin antamaan käyttöesimerkkejä suomen ja venäjän kielessä.

Käännösvastineiden etsimisessä ja venäjänkielisten käännösvastineiden tarkastamisessa olen saanut apua Darja Jurjevalta, joka on valmistunut Moskovan lingvistikas-tieteiden yliopistosta keuhällä 2011 pääaineenaan suomen kieli ja kääntäminen. Käännösavun lisäksi hän on auttanut sopeuttamaan termistön venäjänkielisiä käännösvastineita venäjänkielistä lukijaa paremmin palvelevaksi.

1.2 Hypoteesi ja aiemmat tutkimukset

Tutkielman tutkimuskysymyksenä on: ”löytyykö suomenkielisille maahanmuuttoaiheisille toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistölle venäjänkielisiä vastineita ja jos löytyy, kuinka samansisältöisiä suomenkieliset termit ja venäjänkieliset vastineet ovat?”. Haluan tietää, löytyykö

venäjänkielisiä vastineita suomenkieliselle termistölle ja erityisesti haluan selvittää, kuinka samansisältöisiä suomenkielisten termien venäjänkieliset vastineet todella ovat.

Hypoteesini mukaan osalla suomenkielisistä termeistä on suoria venäjänkielisiä vastineita, kun taas osalla termeistä ei niitä esiinny kulttuurisista syistä johtuen. Termien ja vastineiden eroavaisuudet liittyvät nimenomaan Suomen ja Venäjän lainsäädännön erilaisuuteen, Suomen EU- jäsenyyteen ja siihen, että osa termeistä on toisessa kielessä käytössä hyvin erilaisessa kontekstissa kuin toisessa. Lisäksi oletan, että osa termeistä löytyy Baltian maiden venäjänkielisestä termistöstä, mutta ei puolestaan Venäjän lainsäädännöstä tai virallisten tahojen sivuilta. Tämä johtuu puolestaan Viron, Latvian ja Liettuan EU-jäsenyydestä ja sitä kautta tarpeesta rakentaa venäjänkielinen termistö EU:n kautta tulleelle termistölle.

Maahanmuuttoaiheiseen terminologiaan keskittyvää tutkimusta ei löytynyt lukuun ottamatta omaa kandidaatintutkielmaani (Jaatinen 2011). Tämä johtuu siitä, että terminologisen tutkimuksen pohjaksi valittavien aiheiden kirjo on laaja ja monipuolinen. Maahanmuuttoon liittyvää tutkimusta on kyllä tehty muusta kuin käännöstieteellisestä näkökulmasta: esimerkiksi Petteri Kivistö on tehnyt pro gradu- tutkielman työperäisen maahanmuuton edistämisen mahdollisuuksista (Tampereen yliopisto 2007), Minna Suihkonen kirjoitti pro gradu -tutkielmansa mediasta venäläisten maahanmuuttajien voimaantumisen tukena (Tampereen yliopisto 2008) ja Sini Väisänen tutki pro gradu -tutkielmassaan maahanmuuttokriittikojen käsityksistä koskien maahanmuuttoa ja suomalaisuutta (Turun yliopisto 2011). Hanna Lääkkö tutki pro gradu -tutkielmassaan Suomen maahanmuuttopolitiikasta 1970-luvulta vuoteen 2006 kehitysyhteistyön näkökulmasta (Helsingin yliopisto 2008) ja Marika Vainiola kirjoitti pro gradu -tutkielmansa koulutuksen vaikutuksesta monikulttuurisuusasenteisiin Ruotsissa ja Suomessa (Helsingin yliopisto 2007).

Terminologiaa on käsitelty termistön vertailunäkökulmasta muun muassa Viktoria Abrosimovan ja Olga Sakurinan (Tampereen yliopisto 2009) sekä Kristel Hynnisen ja Maarit Mäen (Tampereen yliopisto 2001) pro gradu -tutkielmissa. Lähimpänä maahanmuuttoaihe ja käännöstiede kohtaavat yleensä asioimistulkkausta koskevissa tutkielmissa, kuten esimerkiksi Tadjmohammad Bahadorin julkaisussa ”Asioimistulkkien toiminta Suomen terveydenhuollossa” (Helsingin yliopisto 2010). Päivi Pasanen kirjoitti väitöskirjansa terminologisen tiedon poiminnasta teksteistä pohjautuen merenkulun erikoisalan teksteihin (Helsingin yliopisto 2009) ja Inkeri Vehmas-Lehto julkaisi artikkelin ”Määritelmät sanakirjan toimittajan käsissä” julkaisusarjassa ”Puusta katsoen” (Helsingin yliopisto 2009).

2. TERMINOLOGISEN SANASTON KOKOAMISEN PERIAATTEITA

2.1 PERUSKÄSITTEET – TARKOITE, MÄÄRITELMÄ JA TERMI

Sanastokeskus TSK ry:n Terminologian sanaston (TSK 36, 2006) mukaan ”käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä ympäröivän todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita” (TSK 36:6). Terminologian sanaston mukaan tarkoitteet voivat olla konkreettisia tai abstrakteja, ja niillä on erilaisia sisäisiä ja toisiin tarkoitteisiin liittyviä ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan puolestaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu erilaisten käsitepiirteiden joukosta. Olennaiset ja erottavat käsitepiirteet kuvataan kielellisesti määritelmän avulla ja samojen piirteiden perusteella rakennetaan myös termien käsitejärjestelmät. Termit puolestaan ovat TSK 36:n mukaan käsitteiden kielellisiä nimityksiä, joiden avulla voidaan viitata lyhyesti käsitteen koko sisältöön – edellyttäen, että käsitteen koko sisältö on tunnettu.

TSK 36:n mukaan termin määritelmä on kielellinen kuvaus termin sisällöstä. Kuvauksessa kerrotaan termin olennaiset käsitepiirteet sekä piirteet, jotka erottavat termin vieruskäsitteistä (erottavat käsitepiirteet). Termimääritelmän tulee olla rakenteeltaan mahdollisimman tiivis ja kieliasultaan moitteeton. Määritelmän asiasisällön paikkansapitävyyteen ja loogiseen virheettömyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota (Haarala 1981: 47–48). Määritelmän pitää olla mahdollisimman täsmällinen ja helposti hahmotettava, informatiivinen ja selkeä (Vehmas-Lehto 2006: 3–20).

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi määritelmä tulee muotoilla siten, että se voidaan helposti sijoittaa tekstiin termin sijasta. Sen alussa ei toisteta termiä eikä siihen sovi sijoittaa johdantosanoja. Määritelmän lisäksi on monasti tarpeellista antaa täydentävää tai muuten hyödyllistä tietoa. Täydentävät tiedot kirjataan selitteeseen, joka kirjoitetaan määritelmän jälkeen omaksi kappaleekseen erillisellä virkkeellä. Selite erotetaan määritelmästä kapeamman palstan, pienempien kirjasinten tai huomautuksen muodossa (Sanastotyön käsikirja 1981: 56, 172–173, Pulkkinen 2011: 12).

Nimityksellä puolestaan tarkoitetaan käsitteen kielellistä ilmaisua. Terminologian sanaston TSK 36:n mukaan sanastotyössä käsitellään kolmentyyppisiä nimityksiä. Näitä ovat *termi*, *erisnimi* ja *symboli*. Tässä tutkielmassa on keskitytty erityisesti termiin, koska aihepiirin nimityksissä ei esiinny

lainkaan symboleja tai erisnimiä. Termillä tarkoitetaan TSK 36:n mukaan erikoisalalla käytettävää yleiskäsitteen nimitystä.

2.2 VASTINE- JA SANASTOTYÖ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tehdä suppea maahanmuuton toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupasanasto kieliparilla suomi–venäjä, joten on hyvä puhua hieman myös vastinetyöstä sanastohankkeessa. Terminologian sanaston (2006: 27) mukaan vastineiksi kutsutaan nimityksiä, jotka eri kielissä viittaavat täsmälleen samaan käsitteeseen. Vastaavuuksia koskevat erityispiirteet ja ongelmat ovat aina käsite- ja kielikohtaisia. Vastineiden haku on silti tärkeä osa sanastotyötä ja hakuprosessi kestää usein sanastotyön alusta loppuun. Vaikka sanastotyön kohdekielellä ei tehdäkään yhtä kokonaisvaltaista käsitteiden selvitystä kuin lähdekielellä, myös tulokielen käsiterakenteita on tutkittava sopivien vastineiden löytämiseksi (Kalliokuusi & Seppälä 1999: 77, Pulkkinen 2011: 21).

Termivastineella tarkoitetaan sitä, että kohdekielestä löytyy täysin lähdekielistä käsitettä vastaava käsite, jolla on myös käytössä oma vakiintunut termi. Käsitteen vastaavuus varmistetaan siten, että vastineeksi arvioidun kohdekielisen termin taustalla olevan käsitteen ominaispiirteitä tutkitaan ja verrataan lähdekieliseen käsitteeseen. Vaikka termien käsitteet vastaisivatkin toisiaan, täytyy vielä tutkia löytyykö termille synonyymejä ja jos löytyy, miten niitä käytetään.

Lähivastineella tarkoitetaan sellaista kohdekielistä vastinetta, joka osittain vastaa lähdekielen käsitettä ja jolla on vakiintunut käytössä oleva termi kyseiselle lähivastineelle. Tämän kaltaisissa tapauksissa käsitteillä on riittävästi yhteisiä olennaisia piirteitä erottavista piirteistä huolimatta, mutta on aina pohdittava tapauskohtaisesti, onko silti kyse lähivastineesta. Käännösvastineesta puhutaan taas, kun kohdekielellä ei ole lähdekieliselle ilmaisulle ollenkaan vastinetta. Normatiivisessa sanastotyössä käännösvastineita ei muodosteta kovinkaan usein. (Kalliokuusi & Seppälä 1999: 78–79)

Hyviä esimerkkejä termien kulttuurisidonnaisuuksista ovat venäjänkieliset termit *ЗАГС* ja *область*. Termillä *ЗАГС* (*отдел записей актов гражданского состояния*) tarkoitetaan siviilirekisterikeskusta. *ЗАГС* muistuttaa toimintatavoiltaan paljolti suomalaista *maistraattia*. Ne ovat termeinä melko samansisältöisiä ja termejä *maistraatti* ja *ЗАГС* käytetäänkin toistensa käännösvastineina. Näitä kahta termiä ei voi suositella toistensa käännösvastineiksi kotouttamisnäkökulman takia: *maistraatti* ja *ЗАГС* hoitavat kuitenkin edellä mainittujen yhtäläisten

tehtävien lisäksi myös muita tehtäviä. Esimerkiksi *maistraatti* ylläpitää väestörekisterin tietoja, mitä *ЗАГС* puolestaan ei tee. Parempi maistraatti- termin käänkösvastine olisikin termi *магистр*.

Toisaalta on taas olemassa termejä, joita käytetään toistensa erikielisinä synonyymeinä, vaikka termeillä olisikin erilainen määritelmäsältö. Hyvänä esimerkkinä tästä toimivat termit *presidentti* ja *президент*. Suomen ja Venäjän presidenteillä on hyvin erilaiset toimialat ja -valtuudet. Suomen *presidentin* valtuuksia pyritään rajoittamaan koko ajan entistä enemmän, kun taas Venäjän presidentillä (*президент*) on oikeus esimerkiksi tehdä lakiehdotuksia ja ajaa niitä läpi.

Erikoisalan termistön käänkösvastineita etsiessä on tärkeää ottaa huomioon konteksti eli tekstiyhteys, jossa termi ilmenee. Monet maahanmuuttoon liittyvät termit ovat käytössä myös muilla aloilla suhteellisen samansisältöisinä, joten kontekstin huomioiminen oikean käänkösvastineen löytämiseksi on hyvin tärkeää.

2.3 Käytännön terminologinen työ

2.3.1 TERMITYÖ SUOMESSA

Huolimatta siitä, että kielen asiantuntijuus on erikoiskielten sanastotyössä tarpeen, erikoiskielten sanastotyötä tekevät usein muut kuin lingvistit. (Tyysteri 2009: 36) Erikoiskielten sanastot syntyvät tavallisesti niin, että sanastoja luovat ja ottavat käyttöön ne, jotka kyseisen alan termistöä tarvitsevat. Ensimmäisinä erikoiskielinä pidetään maanviljelyn ja kalastuksen piirissä puhuttuja ammattikieliä, joiden syntyyn normittajat eivät ole vaikuttaneet. Tänä päivänäkin suurimmalla osalla erikoisaloista ei ole käytännössä juuri mitään organisoitua normitustyötä (Pitkänen 2008: 115).

Pitkäsen mukaan (2008: 117) käsitteiden määrittely ja termien muodostaminen ovat aluksi olleet yleensä yksittäisten ammatin- ja tieteenharjoittajien vastuulla. Nykyaikana tietoinen normitustyö tehdään tavallisesti kyseisen erikoisalan asiantuntijoiden ja terminologian ammattilaisten yhteistyönä. Sekä kansalliset että kansainväliset standardit ohjaavat termityötä termien kirjavuuden aiheuttamien ymmärrysvaikeuksien vähentämiseksi ja välttämiseksi. Uusien termien käyttöönotosta päättää kuitenkin lopulta kieliyhteisö. Siten uusia termistöjä luotaessa pitää ottaa huomioon mm. kieliyhteisön eli kyseessä olevan erikoisalan asiantuntijoiden näkemykset ja odotukset sekä muut seikat, jotka mahdollisesti edistävät termin vakiintumista aktiivikäyttöön. (Pitkänen 2008: 117)

Nykyään Suomessa termityön tilanne on melko hyvä. Suomessa toimii oma terminorganisaatio Sanastokeskus TSK ry, joka tarjoaa sanastotyöhön ja erikoisalojen termien käyttöön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja (kotisivu <http://www.tsk.fi>). Sanastokeskus toteuttaa kaikille käyttäjille suunnattuja yleishyödyllisiä terminologiapalveluita ja yritys- ja toimialakohtaisia hankkeita, usein yhteistyössä kyseisen alan asiantuntijoiden kanssa. Näitä sanastoja ovat esimerkiksi sosiaalisen median sanasto (TSK 40). Aloitteentekijänä toimi Viestintävirasto, ja yhteistyössä hankkeen kanssa toimi monia sosiaalisen median yrityksiä ja operaattoreita (kuten esimerkiksi puhelinoperaattoreita).

Nykypäivänä sanastotyötä tekevät myös tieteenharjoittajat. Suomessa terminologisen tutkimuksen keskuspaikkana toimii Vaasan yliopisto, jossa toimii Vaasan yliopiston käännösteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmä eli Vakki ry. Vakki ry järjestää VAKKI-symposiumeja, joissa keskustellaan käännöstieteeseen ja terminologiaan liittyvistä asioista. Myös muissa käännöstieteen ammattilaisia kouluttavissa yliopistoissa tehdään terminologista tutkimusta.

2.3.2 TERMIPANKIT JA NIIDEN KÄYTTÄJÄT

Denis Mustosen (2009: 6) mukaan termipankki on käsitteenä hyvin ongelmallinen. Se on käsitettävä pelkäksi työvälineeksi muiden ohella eikä se siis tarjoa tapaa automatisoida terminologista työtä tai käännöstyötä, mutta sen tarkoituksena on helpottaa terminologista työskentelyä. Termipankki tarjoaa terminologiseen työhön mahdollisuuden esimerkiksi säilöä ja ylläpitää tietoa ja linkittää toisiinsa käsitteitä. Se tarjoaa sanastojen käyttöön muun muassa monipuoliset tiedonhakuominaisuudet. Termipankki on Mustosen (2009: 7) mukaan pohjimmiltaan erikoisalan sanakirja (termikokoelma), mutta käsitteenä se viittaa nimenomaan tietotekniseen ratkaisuun.

Termipankeilla ja sanastoilla on monia erilaisia funktioita. Termipankkiin tallennetaan tietoa, sinne haetaan tietoa ja siitä haetaan tietoa. Saadun tiedon perusteella tehdään puolestaan johtopäätöksiä ja ratkaisuja. Mustosen (2009: 8) mukaan ”jotta oikeanlainen toiminta olisi mahdollista, termipankin tulisi tukea käyttötarkoitusta johon sitä käytetään”. Jos tieto on esitetty termipankissa väärässä muodossa, se saattaa johtaa täysin väriin johtopäätöksiin. Mustonen (2009: 8) tarjoaakin termipankille ainakin kaksi erilaista funktiota: käsitteiden välisten suhteiden määrittelyn ja käsitejoukon hahmottamisen sekä tietyn termin määritelmän, synonyymien, vieraskielisen vastineen ym. löytämisen tai tietyn termin löytämisen määritelmän perusteella.

Termipankkien funktio riippuu myös termipankin käyttäjäryhmästä. Kaikki termipankit eivät palvele (pelkästään) kääntäjiä, vaan eri alojen asiantuntijoita. Esimerkiksi Sanastokeskus TSK ry on

tehnyt yhteistyössä eri alojen asiantuntijajärjestöjen kanssa sanastoja palvelemaan kyseisten alojen asiantuntijoita ja kyseisten alojen tarjoamien palveluiden käyttäjiä. Sanastokeskus TSK ry on ollut mukana esimerkiksi Kelan terveystieteistä koostuvan terminologisen sanaston (TSK 41, http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Kelan_terminologinen_sanasto_1.pdf) ja sosiaalisen median sanaston luomisessa yhteistyössä media- ja tietoliikennealan yritysten kanssa (TSK 40, http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto.pdf).

2.3.3 SANAKIRJATIEKANTOJEN ERILAISET KOHDERYHMÄT JA INFORMAATION ESITTÄMINEN

Igor Kudaševin väitöskirjan (2007: 118) mukaan ideaalitulanteessa erikoisalan sanakirja luotaisiin aina yhdelle, suhteellisen homogeeniselle käyttäjäryhmälle. Käytännössä tämä ei useinkaan toteudu, sillä erikoisalan sanakirjaa hyödyntävät mitä erilaisimpien käyttäjäryhmien edustajat. Näitä ovat Kudaševin mukaan esimerkiksi alan asiantuntijat, toimittajat, kirjastonhoitajat, terminologit, opettajat ja opiskelijat, tiedonkäsittelyohjelmat, käännskoneet sekä suuri yleisö. Kovinkaan moni sanakirja ei pysty palvelemaan kaikkia edellä mainittujen ryhmien edustajia samanaikaisesti käyttäjien erilaisten intressien takia. Ongelma onkin pyritty ratkaisemaan siten, että sanakirjan luomisessa on otettu huomioon muutama kohderyhmä kerrallaan. Sanakirjaa luodaan siis ensisijaisesti yhdelle käyttäjäryhmälle, mutta samalla otetaan huomioon toissijainen käyttäjäryhmä sekä suuri yleisö eli tavallinen kansa (Kudašev 2007: 119).

Kudaševin (2007:119) mukaan on aiheellista luokitella käyttäjäryhmät näiden informaatiotarpeen mukaan. Täytyy ottaa huomioon ainakin kolme aspektia: esineellinen eli konkreettinen aspekti, lingvistinen eli kielitieteellinen aspekti sekä leksikografinen eli sanakirjatyön huomioiva aspekti. Esineellinen eli konkreettinen aspekti määrittelee erikoisalan informaation määrän ja laadun esimerkiksi määritelmän ja kaavioiden sisällöissä, kun taas lingvistinen aspekti vaikuttaa kielitieteellisen informaation (kuten esimerkiksi tyylillisen ja syntaktisen tiedon) esittämiseen ja syvyyteen. Leksikografinen aspekti puolestaan vaikuttaa sanastollisen tiedon esittämiseen ja sanakirjan rakentamisen ehtoihin sekä leksikografisen tiedon esittämisstrategian valitsemiseen.

Näiden lisäksi voidaan ottaa huomioon muitakin Aspekteja, kuten esimerkiksi taloudellinen, esteettinen ja ergonominen aspekti riippuen siitä, mitä sanakirjan teossa halutaan ottaa ensisijaisesti huomioon. Taloudellinen eli ekonominen aspekti muistuttaa sanakirjan luoja siitä, että sanakirja on myyntituote, rahallisen hyödyn väline. Ergonominen aspekti taas kannustaa ottamaan huomioon tuotteen eli sanakirjan käyttömukavuuden käyttäjän näkökulmasta, esteettisen näkökulman pitäessä huolta lopputuotteen huolitellusta ulkonäöstä.

2.3.4 KOHDERYHMÄNÄ KÄÄNTÄJÄT

Aiemmin (2.3.2) mainittiin yhtenä sanakirjatietokantojen kohderyhmänä käännösalan ammattilaiset. Kuten muutkaan kohderyhmät, eivät käännösalan ammattilaiset muodosta yhtenäistä joukkoa. Kaikki kääntäjät eivät suinkaan tee töitä täyspäiväisesti, vaan osalle käännöstyö on sivubisnes ja osalle silloin tällöin kohdalle osuva sattuma (Kudašev 2007: 124). Kuitenkin käännösalan ammattilaisten tarpeet ovat sanakirjanäkökulmasta suhteellisen yhteneväisiä.

Vaikka käännösalan ammattilaisten toimenkuvaan kuuluu monia erilaisia tehtäviä, sanakirjan tehtävä on tälle kohderyhmälle suhteellisen samanlainen ja sen kuuluu sisältää suhteellisen samantasoista informaatiota kullekin kohderyhmän edustajalle. Käännösalan ammattilaisille suunnatuissa sanakirjoissa täytyvät edellä mainitut kolme aspektia. Esimerkiksi konkreettisesta aspektista Kudašev (2007: 126) toteaa, että erikoisalan sanakirjan sisältämän tiedon laadulla, määrällä ja semanttisella tiedolla on suuri vaikutus kääntäjän työhön.

2.3.5 TERMINOLOGISEN SANASTON LUOMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

Erikoisalan sanastotyössä on Sanastokeskus TSK ry:n kotisivujen (http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html) mukaan kysymys suhteellisen tarkasti rajautuvista käsitteistä ja niiden nimityksistä käytetyistä termeistä. Päämääränä sanastotyössä on puolestaan tavallisesti alaa koskevan viestinnän tehostaminen. Tarkempaan fokuksena voi olla joko käytettävän termistön tai käsitteistön kuvaaminen (eli niin kutsuttu deskriptiivinen sanastotyö) tai termistön käytön selkiyttäminen ja yhdenmukaistaminen (eli niin kutsuttu normatiivinen sanastotyö). Kuten kappaleessa 2.3.1 kerrottiin, nykyaikana tietoisesta sanasto- ja normitustyöstä vastaavat pääasiassa erikoisalan asiantuntijoiden sekä terminologian ammattilaisten joukko.

Käytännön työssä Sanastokeskus TSK ry neuvoo sanalistojen rakentamisessa näin (http://www.tsk.fi/tsk/fi/k%C3%A4yt%C3%A4nn%C3%B6n_ohjeita_sanastoty%C3%B6n_eri_vaiheisiin-340.html):

- analysoi ja järjestä tiedot,
- määrittele käsitteet,
- vältä määritelmävirheitä,

- muotoile määritelmät hyvin,
- valitse termit ja
- viimeistele sanasto.

Jokaiseen mainittuun kohtaan löytyy tarkempia ohjeita TSK ry:n kotisivuilta sekä ohjeita termityön organisoimisesta. Sanastokeskus TSK ry:n kotisivujen (http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html) mukaan termityö on useimmiten hyvin projektiluontoista. Lisäksi painotetaan sitä, että hyvällä suunnittelulla vältetään monta ongelmaa (http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastojen_laatimisesta-9.html).

Esimerkiksi tätä pro gradu -tutkielmaa varten loin maahanmuuttoaiheisen toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermeihin painottuneen sanaston. Ensin analysoin termistöä ja järjestelin tietoja Maahanmuuttoviraston alkuperäisessä (keväällä 2011 kandidaatintutkielman yhteydessä poimitussa) termilistassa oli yhteensä 60 suomenkielistä termiä, joiden pohjalta sanastoa alettiin työstää. Termit valittiin listaan mukaan sen perusteella, miten hyvin ne jakautuivat mainittuihin viiteen aihepiiriin. Termien valitsemisen jälkeen termilista on muuttunut jonkin verran.

Suurimman osan ajasta vei ehdottomasti sekä suomen- että venäjänkielisten käsitteiden määrittely ja määritelmien muotoilu, koska pohjana käytetyssä Suomen Maahanmuuttoviraston kotisivuilla olevassa suomenkielisessä sanastossa (http://www.migri.fi/medialle/nimi_ja_kaannokset/sanasto) määritelmien laadullinen taso ei ollut kovin hyvä eikä listassa ole venäjänkielisiä käänkösvastineita suomenkielisille termeille. Ensinnäkin sanasto oli luotu Maahanmuuttoviraston asiakkaiden käyttöä eikä käänkösalan asiantuntijoita varten, joten terminologiselle muotoilulle ei ollut erityistä vaatimusta käyttäjäryhmän puolesta.

Monissa termeissä oli määritelmävirheitä, useimmiten kehämääritelmiä sekä epätäydellisiä määritelmiä. Sanaston tekijöistä ei löydy tietoa, mutta sanaston tekijänoikeudet omistaa Suomen Maahanmuuttovirasto. Käytin suomenkielisten termien määrittelemisen apuna virallisten tahojen sivustoja, kuten esimerkiksi Suomen poliisin (<http://www.poliisi.fi>), Suomen sähköisen lakitietokannan (<http://www.finlex.fi>), Maahanmuuttoviraston (<http://www.migri.fi>) sekä Suomen ulkoasiainministeriön (<http://formin.finland.fi>) kotisivuja.

Suomenkielisten termien termimääritelmien tarkistamisen jälkeen oli aika tutkia, löytyykö suomenkielisille termeille venäjänkielisiä käänkösvastineita. Vastinetyön tarkoituksena oli etsiä käytössä olevia venäjänkielisiä vastineita suomenkielisille termeille ja tutkia sitä, kuinka hyvin

suomen- ja venäjänkieliset termimääritelmät vastasivat toisiaan sekä sitä, voiko jotakin tiettyä venäjänkielistä termiä käyttää suomenkielisen termin vastineena (ja millä ehdoilla).

Kun termeille on löydetty edellä mainittujen keinojen avulla synonyymejä ja käänösvastineita, täytyy päättää, mitä termiä suosittelee mihinkin kontekstiin. Tässä tehtävässä toimivat hyvin esimerkiksi hakukoneet, joihin syöttämällä saa tietoa termistä ja sen käyttökonteksteista. Jos termi on käytössä esimerkiksi maahanmuuttoviranomaisen kotisivulla muutamassakin eri yhteydessä, voidaan olettaa termiä käytettävän virallisissa yhteyksissä. Jos taas termi on käytössä lähinnä foorumeilla tai blogeissa, voidaan olettaa, että termi on hyvin puhekielinen eikä siten välttämättä ensisijainen vaihtoehto termiksi tai käänösvastineeksi.

Tätä tutkielmaa tehdessä tuli ilmi myös Baltian maiden venäjänkieliset asiakirjat. Osa venäjänkielisistä termeistä oli käytössä venäläisten palvelinten ylläpitämällä sivustoilla, mutta ei balttilaisten palvelinten ylläpitämällä venäjänkielisillä sivustoilla ja päinvastoin. Nämä eroavaisuudet johtuvat oletettavasti siitä, että Baltian maissa on ollut tarvetta luoda venäjänkielinen EU-termistö suuren venäjänkielisen vähemmistön takia. EU-jäsenyyden, historian ja kulttuurisidonnaisuuksien takia myös lainsäädännöt ovat toisistaan poikkeavia ja siten termistökään ei voi olla yhtäläistä. Osa balttilaisten palvelinten ylläpitämien venäjänkielisten sivustojen käyttämästä termistöstä on käänöslainoja kyseisen alueen kielestä ja siksikin tuntemattomia venäläisten palvelinten ylläpitämällä sivustoilla. Tällaisista seikoista kannattaa mainita termiartikkelin yhteydessä esimerkiksi kommentteissa.

2.3.6 TERMIEN, TERMIVASTINEIDEN JA SYNONYMIEN HAKU

Termejä ja vastineita etsiessä on tärkeää käyttää monipuolisia työkaluja ja lähteitä, joihin perustaa tietonsa. Jotta termien ja vastineiden etsiminen ei menisi hakuammunnaksi, on hyvä käyttää jo olemassa olevaa tietoa hyväkseen. Tällä tavoin ei tarvitse keksiä pyörää täysin uudestaan. On kuitenkin tärkeää testata myös jo olemassa oleva tieto erilaisista lähteistä: tällä tavalla pystyy parhaiten puntaroimaan esimerkiksi termimääritelmien sisältöjä sekä vastineiden ja synonyymien vivahde-eroja.

Termilistan synonyymien ja vastineiden etsinnässä apuna käytettiin monenlaisia apuvälineitä tiedon analysoimisen eri vaiheissa. Alussa pohjana oli Suomen Maahanmuuttoviraston kotisivuilla oleva termiartikkeli ja sen sisältö.

Muukalaispassi
sv Främlingspass
eng Alien's passport

Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Muukalaispassi myönnetään henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

Kuva 5. *Ruudunkaappauskuva Suomen maahanmuuttoviraston sanastossa olleesta muukalaispassi-artikkelista.*

Ensimmäisenä artikkelista poistettiin ruotsin- ja englanninkieliset vastineet, koska tutkielman sanasto tehdään kieliparilla suomi–venäjä. Näin ollen ruotsin- ja englanninkieliset vastineet ovat tässä yhteydessä tarpeettomia. Kun vastineet poistettiin, keskityttiin suomenkieliseen termiin ja sen sisällön tarkasteluun. Tässä apuna toimivat esimerkiksi hakukoneet (esimerkiksi Google) ja suomenkieliset selittävät sanakirjat. Termimääritelmää rakennettaessa on tärkeää ottaa huomioon, millaista informaatiota käyttää määritelmän pohjana. Luotettavia lähteitä ovat esimerkiksi valtion ja sen hallinnollisten elinten ja toimijoiden ylläpitämät kotisivut sekä erilaiset luotettavien tahojen ylläpitämät termipankit.

Hakuja tehtäessä termi kirjoitettiin hakukoneen hakukenttään vähintään kahdessa eri muodossa. Termi *muukalaispassi* kirjoitettiin esimerkiksi muodoissa *muukalaispassi* ja ”*muukalaispassi*”. Termi syötettiin hakukoneeseen vähintään kahdessa edellä mainitussa muodossa johtuen siitä, että kyseiset haut antavat erilaiset tulokset. Esimerkiksi termi ”*muukalaispassi*” antaa lainausmerkkiensä ansiosta tuloksia, joissa kyseinen termi esiintyy mainitussa muodossa, kun taas *muukalaispassi* ei rajaa tuloksia yhtä tarkasti.

Termihaun jälkeen tarkasteltiin sitä, millaisia tuloksia hakusana antaa: millaisille sivuille hakukoneen kautta päätyy, kuinka monta osumaa hakukone löytää, millä tavalla hakutuloksina annetut sivut käsittelevät haettavaa termiä. Hakutulokset ja osumaluvut antavat melko hyvän kuvan siitä, miten ja missä yhteyksissä termiä käytetään ja kuinka yleinen se on. Jos termiä käytetään haun perusteella esimerkiksi vain tietyllä alueella ja tietyntyyppisillä sivustoilla, termin sisällöstä voidaan päätellä paljonkin – sekä suomen- että venäjänkielisiä termejä haettaessa. Jos haku antaa tulokseksi esimerkiksi lähinnä blogien ja erilaisten foorumien osoitteita, voidaan päätellä, että termi ei ole virallisten tahojen käyttämä vaan lähinnä slangia ja puhekieltä.

Hakujen ja sanakirjojen perusteella pyrittiin rakentamaan mahdollisimman täydellinen suomenkielinen termimääritelmä, jossa pyrittiin välttämään määritelmävirheitä sekä ilmaisemaan ja

jäsentelemään termin sisältö mahdollisimman tarkasti. Määritelmän pohjana käytettyä Maahanmuuttoviraston sanastoartikkeliä ei siis pyritty kirjoittamaan uudestaan, vaan artikkelia pyrittiin jäsentelemään termimuotoiseksi suhteellisen vähäisellä sanastollisella ja kieliopillisella muotoilulla. Osalle termeistä jouduttiin tekemään radikaalejakin muutoksia määritelmään, kun taas osa termeistä ei tarvinnut ihan yhtä paljon (jotkut eivät yhtään) uudelleenmuotoilua.

muukalaispassi

Määritelmä:

Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Se voidaan myös henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

Kuva 6. *Muukalaispassi-termin Termtool-sovelluksesta poimittu termimuotoiseksi rakennettu uusi määritelmä.*

Tutkielman teossa terminmääritelmää alettiin rakentaa nimenomaan suomenkielisen termin ja terminmääritelmän perusteella tutkielmassa käytetyn kieliparin johdosta. Suomenkielinen terminmääritelmä rakennettiin ensimmäisenä senkin takia, että termin venäjänkielinen vastine pohjautui suomenkieliseen määritelmään. Tutkielman tavoitteena oli nimenomaan etsiä venäjänkielisiä vastineita suomenkielisille termeille. Tästä syystä venäjänkielisiä vastineita lähdettiin etsimään suomenkielisen termin pohjalta.

Venäjänkielisten vastineiden hakemisessa apuna käytettiin melko samoja keinoja ja välineitä kuin suomenkielisenkin termin hakemisessa. Jotta etsimisestä ei olisi muodostunut hakuammuntaa, apuna etsinnän alussa käytettiin sanakirjaa ja sen tarjoamia käännösvastineratkaisuja. Venäjänkielisten vastineiden sisällön tarkistaminen tehtiin melko samalla kaavalla kuin suomenkielisten sisältö-määritelmienkin tutkiminen: apuna toimivat hakukoneet sekä sanakirjat. Terminmääritelmien sisältöjen tarkistamisessa käytettiin paljon samankaltaisia lähteitä kuin suomenkielistenkin terminmääritelmien sisältöjen tarkistamisessa.

Tämän lisäksi otettiin huomioon se, minkä maalaisella palvelimella käytetty termi sijaitisi. Venäjän kieltä käytetään paljon laajemmalla alueella kuin suomen kieltä, joten on tärkeää ottaa huomioon, käytetäänkö jotakin tiettyä venäjänkielistä termiä ainoastaan tietyn alueen venäjänkielisen vähemmistön keskuudessa vai Venäjän federaation alueella. Ensisijaisesti pyrittiin hakemaan vastineita, joita käytetään Venäjän federaation virallisten toimielinten kotisivuilla sekä (EU-termejä tutkittaessa erityisesti) Baltian maiden ylläpitämiä virallisten tahojen venäjänkielisiä kotisivuja. Baltian alueen virallisten sivujen tarkastelu johtui siitä, että kyseiset maat ovat Euroopan unionin

jäseniä ja täten niillä on venäjänkielisten vähemmistöjensä takia ollut tarvetta rakentaa venäjänkielisiä käännösvastineita EU-termeille.

Synonyymien etsimisessä pyrittiin käyttämään monipuolisia tietolähteitä. Tärkeimmiksi apuvälineiksi osoittautuivat erilaiset sanakirjat ja termipankit, joiden esittämät tiedot ja mahdolliset synonyymiehdotukset tarkastettiin hakukoneiden antamien tulosten avulla. Jonkin verran tuloksia saavutettiin myös syöttämällä satunnaisia tietyn termin aihepiiriin liittyviä sanoja hakukoneen hakukenttään, mitä kautta päästiin tutkimaan tuloksia ja mahdollisia variantteja termistä.

2.3.7 TERMIARTIKKELIN RAKENNE JA RAKENTAMINEN

Tutkielman termiartikkeleiden käsittelypohjana on käytetty Tampereen yliopiston kieli-, käänös- ja kirjallisuustieteiden yksikön ylläpitämää termipankkia <http://mustikka.uta.fi> -palvelimella (vaatii käyttäjätunnusta). Termilistaa tehdessä jokaiselle termille luotiin ensimmäiseksi artikkeli kuvan 5 kaltaiselle pohjalle. Jotta termin pystyy tallentamaan, täytyy termiartikkelissa olla vähintään täytettynä kohdat *term* (termin nimitys) ja *language* (termin kieli). Näiden kohtien lisäksi termiartikkelissa on useita vapaaehtoisesti täytettäviä kohtia, kuten *sphere* (termin ala), *grammar* (termiin liittyvät kieliopilliset huomautukset), *style* (termin tyyli), *definition* (termimääritelmä), *comments* (termiin liittyvät kommentit eli lisätiedot termiä koskien), *nucleus* (ryhmä, mihin termi kuuluu), *examples* (käyttöesimerkit termistä), *hyperonyms and hyponyms* (termin hyperonyymit ja hyponyymit) ja *readiness* eli se, kuinka valmis tai luettava termi on.

Kun termiartikkeli on tallennettu ensimmäisen kerran, näkyviin ilmestyvät myös vastinevalikot *synonyms* (termin synonyymit), *Russian equivalents* (termin venäjänkieliset vastineet), *English equivalents* (termin englanninkieliset vastineet) ja *German equivalents* (termin saksankieliset vastineet). Jos termissä olevan artikkelin kieli on muu kuin suomi, vastinevalikossa on esillä myös *Finnish equivalents* (termin suomenkieliset vastineet). Suurimmassa osassa eri kohdista on mahdollisuus valita useampi kuin yksi vaihtoehto: esimerkiksi käyttöesimerkkejä (*examples*), synonyymejä (*synonyms*) ja erikielisiä vastineita (esimerkiksi *Russian equivalents*) saa lisätä useamman yksilön samaan kohtaan.

Mustikka-palvelimella termiartikkelin yläreunassa löytyy lisäksi muokkaustyökaluja, joiden avulla voi tallentaa tai poistaa termin, siirtyä termistä toiseen ja tehdä hakuja joko tietyn tekijän luomasta termitietokannasta tai sitten koko Mustikka-palvelimella olevista termeistä.

Termbank editor

Show records added by: admin

Termin liittyvät kielipolliset huomautukset

Termin tyyli

Artikkelin otsikko

ID

TERM * _____ Termin ala

SPHERE * _____ Termin kieli

LANGUAGE * _____ Terminääritelmä

GRAMMAR _____

STYLE _____

DEFINITION _____

COMMENTS _____

NUCLEUS _____ Kommentit

EXAMPLES _____ Termin käyttöesimerkit termistä

HYPERONYMS AND HYPONYMS _____ Termin hypo- ja hyperonyymit

READINESS Raw

Kuva 7. Tyhjä termiartikkeli Mustikka-termipankissa. (Täytettyyn artikkeliin tulee lisäksi kohdat, joihin voi luoda termin käänkösvastineille vieraskieliset (suomen-, englannin- ja saksankieliset) hyperlinkit sekä synonyymit.)

Show records added by: anni_jaatinen

ID: 2072

TERM *: muukalaispassi

SPHERE *: maahanmuutto

LANGUAGE *: Suomi

GRAMMAR: _____

STYLE: _____

DEFINITION: Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Se voidaan myös henkilöille, jotka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

COMMENTS: _____

NUCLEUS: asiakirja

EXAMPLES: Maahanmuuttovirasto myöntää ulkomaalaiselle ensimmäisen muukalaispassin. (<http://www.migri.fi/>)
Suomessa asuva ulkomaalainen voi edellytysten täytyessä saada muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan, jota voidaan käyttää matkustusasiakirjana. (<http://www.poliisi.fi/>)
Muukalaispassin haltija saa palata ulkomailta Suomeen, jos passissa on siihen oikeuttava oleskelulupa. (<http://trud.fi/>)

HYPERONYMS AND HYPONYMS: [matkustusasiakirja](#)
[passi](#)

SYNONYMS: _____

RUSSIAN: [паспорт иностранца](#)

EQUIVALENTS: [паспорт негражданина](#)

ENGLISH: _____

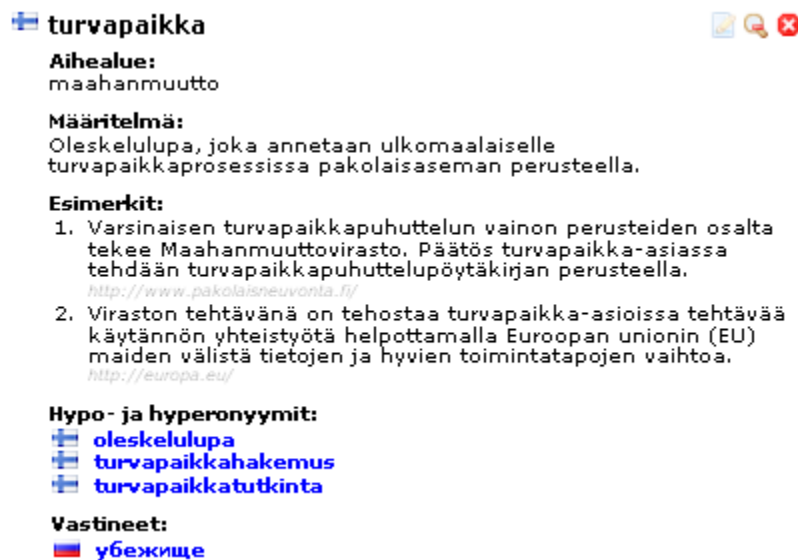
EQUIVALENTS: _____

GERMAN: _____

EQUIVALENTS: _____

Kuva 8. Ruudunkaappauskuva valmiista artikkelista Mustikka-palvelimella.

Termin työstäminen alusta loppuun tapahtuu Termbase-sovelluksella, mutta termien tarkastelu, haut ja raportointi tehdään Termtool-sovelluksella. Denis Mustosen tekemässä Termtool-sovelluksessa ei voi tehdä muutoksia termeihin, mikä helpottaa termi-informaation käsittelyä huomattavasti. Erilaiset käyttäjät tarvitsevat erilaisia käyttöliittymiä: esimerkiksi termipankkien käyttäjät eivät tee artikkeleita, kun taas sanakirjan tekijät tekevät. Informaation lisääminen ja työkalujen käyttö on helpompaa, kun yhdessä sovelluksessa ei ole liikaa materiaalia.

+ turvapaikka

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkaprosessissa pakolaisaseman perusteella.

Esimerkit:

1. Varsinaisen turvapaikkapuhuttelun vainon perusteiden osalta tekee Maahanmuuttovirasto. Päätös turvapaikka-asiassa tehdään turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan perusteella.
<http://www.pakolaisneuvonta.fi/>
2. Viraston tehtävänä on tehostaa turvapaikka-asioissa tehtävää käytännön yhteistyötä helpottamalla Euroopan unionin (EU) maiden välistä tietojen ja hyvien toimintatapojen vaihtoa.
<http://europa.eu/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- [oleskelulupa](#)
- [turvapaikkahakemus](#)
- [turvapaikkatutkinta](#)

Vastineet:

- [убежище](#)

Kuva 9. Valmis termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

3. TERMISTÖ JA SEN ANALYSOIMINEN

3.1 Termistön kokoaminen

Tämän pro gradu -tutkielman tutkimusaineisto pohjautuu kieliparilla suomi–venäjä koottuun termilistaan, jossa on yhteensä 126 suomenkielistä termiä ja venäjänkielistä käännösvastinetta. Suomenkielisiä termejä on yhteensä 56 kappaletta ja venäjänkielisiä vastineita yhteensä 70 kappaletta.

Jokainen termi on koottu omaksi artikkelikseen, joka sisältää termin lisäksi yksityiskohtaista tietoa termistä. Jokainen artikkeli sisältää pakollisia (termi ja samalla artikkelin otsikko, termin ala ja termin kieli) ja vapaaehtoisesti täytettäviä kenttiä (määritelmä, käyttöesimerkit ja termin erikieliset käännösvastineet). Lisää tietoa termipankista löytyy Denis Mustosen pro gradu -tutkielmasta Termtool-termipankki, työkalu kääntäjien terminologiseen työhön (Tampereen yliopisto, 2009). Tämän pro gradu -tutkielman liitteenä olevaan listaan on Maahanmuuttoviraston termien ohella lisätty joitakin termilistojen rakentamisen kannalta olennaisia termejä esimerkiksi sanakirjoja ja lakipykälää tarkastelemalla. Listasta on pyritty tekemään mahdollisimman kattava suomenkielisten termien ja niiden venäjänkielisten käännösvastineiden osalta.

3.2 Venäjänkielisten käännösvastineiden etsiminen suomenkielisille termeille

Termien kokoamisen jälkeen etsin listan suomenkielisille termeille ja käsitteille venäjänkieliset käännösvastineet. Olen pyrkinyt huomioimaan käännösvastineiden rakentamisessa kulttuurinäkökulman siten, että en ole kääntänyt suomenkielisiä termejä suoraan venäjäksi: kääntäjät kääntävät merkityksiä, eivät yksittäisiä termejä tai sanoja. Käännösvastineiden lisäksi etsin erityisesti analysoitaville termeille ja vastineille synonyymejä sekä hypo- ja hyperonyymejä.

Jos lähdekieliselle termille ei löydy hausta ja tutkimustyöstä huolimatta kohdekielistä vastinetta, termi voidaan viimeisenä keinona kääntää suoraan tai translitteroida kohdekielelle. Esimerkiksi termille *ulkosuomalainen* ei ole olemassa virallista venäjänkielistä käännösvastinetta johtuen termin kulttuurisidonnaisuudesta ja epävirallisuudesta – termi ei ole käytössä virallisilla, valtion ylläpitämällä sivustoilla vaan lähinnä foorumeilla, blogeissa ja yksityisten tahojen ylläpitämällä sivustoilla.

Jos termi on suhteellisen helposti käännettävissä eikä termimääritelmässä ole suuria eroja lähde- tai kohdekieleessä, vastinetyössä keskitytään termin kääntämisen sijaan vieraskielisen vastineen etsimiseen. Hakukoneet ja sanakirjat ovat hyviä apuvälineitä tähän työhön. Esimerkiksi jo termin (mahdollista) sanajärjestystä muuttamalla saattaa löytää yleisesti käytettyjä vastineita. Sanakirjoista erityisesti yksikieliset sanakirjat ja synonyymisanakirjat ovat hyödyllisiä, kaksi- ja monikieliset sanakirjat eivät niinkään.

Yksi hyvä esimerkki suhteellisen helposti käännettävästä termistä on *viisumi*. Termillä on olemassa venäjänkielinen, suhteellisen samansisältöinen käännösvastine *виза*. Molemmilla tarkoitetaan määräaikaista maahantulo- ja oleskelulupaa, joka myönnetään ulkomaalaiselle matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Kuitenkin pitää muistaa, että vaikka termillä on suhteellisen samansisältöinen vastine toisessa kielessä, joitakin eroja voi olla: tämä tarkoittaa *viisumi*-termin kohdalla esimerkiksi sitä, että jokaisessa maassa on omia viisumia koskevia sääntöjä ja käytäntöjä, joita ei toisen maan viisumisäännöstöstä löydy.

Venäjän- ja suomenkielisissä termeissä on merkityseroja ja kääntäjän kannalta on hyödyllistä tietää, mitä eroja käytännössä suomen- ja venäjänkielisen termin ja termin käyttöympäristön välillä on. Esimerkiksi suomenkieliselle tätä termistöä apuna käyttävälle henkilölle voi tulla yllätyksenä se, että Venäjällä on käytössä kaksi passia, toinen kotimaassa henkilöllisyystodistuksena ja toinen ulkomailla matkustusasiakirjana käytettäväksi. Suomessa kun on totuttu siihen, että yksi passi toimii sekä henkilöllisyystodistuksena että matkustusasiakirjana.

Venäjänkielisiä käännösvastineita etsiessä kannattaa muistaa sekin, että Baltian maissa käytetään joitakin venäjänkielisiä termejä, jotka eivät taas ole Venäjällä käytössä ainakaan samansisältöisinä.

3.3 Termien ryhmittely

Tutkimusaineiston termit on jaettu aihepiireittäin viiteen eri ryhmään:

1. asiakirjatermistö,
2. toimenpidetermistö,
3. oleskelulupatermistö,
4. muuttoliikkujatermistö ja
5. kansalaisuustermistö.

Ryhmässä 1 olevissa termeissä käsitellään maahanmuuttoon liittyviä asiakirjoja kuten esimerkiksi erilaisia matkustusasiakirjoja sekä henkilöllisyystodistuksia. Termistö keskittyy ensisijaisesti eri passityyppisiin ja hakemuksiin. Ryhmässä 2 eli toimenpidetermistö käsitellään puolestaan erilaisia maahanmuuttoon liittyviä toimenpiteitä termityön näkökulmasta. Suuri osa termeistä on erilaisia kieltoja sekä maastapoistamismenettelyjä.

Ryhmä 3 sisältää puolestaan oleskeluluvan laatuun ja hankkimisprosessiin liittyvää termistöä. Suuri osa termeistä liittyy erilaisiin oleskelulupatyyppeihin sekä siihen, miten oleskeluluvan on saanut. Ryhmä 3 on lukumäärällisesti suurin. Ryhmässä 4 käsitellään personoituja maahanmuuttoon liittyviä henkilötermejä. Ryhmään 5 on puolestaan niputettu kansalaisuuden hankkimiseen, periytymiseen ja määrittämiseen liittyvät termit.

Termistö on jaettu ryhmiin termimääritelmän sisällön perusteella. Jokaisella termiryhmällä on ollut oma ohjenuoransa, jonka perusteella kukin termi on valittu kuhunkin ryhmään. Ryhmään 1 on valittu ensisijaisesti termejä, jotka kuvaavat erilaisia maahanmuuttoon liittyviä asiakirjoja eli kirjallisia todistuksia eri aiheista. Ryhmästä 2 löytyy termejä, joiden sisältö on ollut ensisijaisesti toiminta ja tietynlaisen toiminnan estäminen. Ryhmässä 3 taas on oleskelulupa ja sen hankkimiseen liittyviä termejä. Ryhmän termistö sisältää oleskelulupatyyppeiden lisäksi esimerkiksi termejä liittyen oleskeluluvan hakemiseen sekä oleskeluluvan saamisen perustelemiseen eri tapauksissa. Ryhmän 4 termit ovat puolestaan henkilöityjä ja termien määritelmä kuvaa sitä, mistä, minne ja millä perusteella kyseinen henkilö on siirtymässä. Avainasemassa on siis se, että henkilö siirtyy johonkin eikä se, että termi on profiloitunut niin sanotusti henkilömuotoiseksi. Ryhmän 5 termit ovat keskittyneet kansalaisuuteen, kansallisuuteen sekä siihen, millä perusteella kansalaisuuden voi saada.

Tässä pro gradu -tutkielmassa käsitellään termistöä ryhmistä 1, 2 ja 3, koska käsittelin kandidaatintutkielmassani personoituja maahanmuuttoon liittyviä henkilötermejä. Keskityin termityössä paljon kansalaisuutta ja muuttoliikkuja koskeviin termeihin. Suurin osa neljännen ja viidennen ryhmän termeistä edustaa samoja ja samankaltaisia termejä kuin mitä käsittelin jo kandidaatintutkielmassani, minkä takia muuttoliikkuja- ja kansalaisuustermejä ei tämän tutkielman analyysiosassa erityisemmin käsitellä.

Termilistassa on yhteensä 56 suomenkielistä termiä, joista 9 kpl kuuluu asiakirjaryhmään, 8 kpl toimenpideryhmään, 21 kpl oleskeluluparyhmään, 6 kpl muuttoliikkujaryhmään ja 12 kpl kansalaisuusryhmään. Venäjänkielisiä termejä on puolestaan listassa yhteensä 70 kappaletta, joista 14 kpl kuuluu asiakirjaryhmään, 8 kpl toimenpideryhmään, 30 kpl oleskeluluparyhmään, 6 kpl

muuttoliikkujaryhmään ja 12 kpl kansalaisuusryhmään. Termit on jaettu ryhmiin sillä perusteella, mikä on termin ensisijainen käyttötarkoitus maahanmuuttokontekstissa. Tässä termilistassa kukin termi kuuluu vain yhteen ryhmään, vaikka sopivampia ryhmiä olisikin useampi tarjolla. Jokainen termi kuuluu tässä termilistassa vain yhteen ryhmään selkeyden ja listojen yksinkertaisena pitämisen vuoksi.

Ryhmät	suomenkieliset	venäjänkieliset	yhteensä
1. asiakirjatermistö	9	14	23
2. toimenpidetermistö	8	8	16
3. oleskelulupatermistö	21	30	51
4. muuttoliikkujatermistö	6	6	12
5. kansalaisuustermistö	12	12	24
Yhteensä:	56	70	126

Taulukko 1. *Termistön jakaantuminen ryhmiin.*

Termilistassa oli eniten oleskelulupa-aiheisia ja vähiten muuttoliikkuja-aiheisia termejä. Tämä voi johtua tavasta, jolla olen poiminut termilistasta niin kutsutut parhaat palat tätä tutkielman analyysiosaa varten. Olen välttänyt edellä mainitsemastani syystä muuttoliikkuja-aiheisia personoituja termejä ja keskittynyt muihin alueisiin. Osa analysoitavista termeistä on yleisemmin käytössä ja niillä on enemmän synonyymejä kuin toisilla, mikä aiheuttaa jonkin verran hajontaa ryhmien koossa.

3.4 Analysoitavat termit

3.4.1 TERMISTÖN ANALYSOIMINEN

Termistön analysoimista varten olen poiminut tämän tutkielman liitteenä olevasta termilistasta kahdeksan termiä. Olen halunnut nostaa analyysiosassa esittelyyn termejä eri termiryhmistä (eli ryhmistä 1, 2 ja 3). Olen sitä mieltä, että henkilö, joka tutustuu tutkielmaan ja mahdollisesti käyttää liitteenä olevaa termilistaa, saa mahdollisimman kattavan kuvan koko termilistasta, jos termilistassa esiintyy termejä erilaisista termiryhmistä. Termilista on kuitenkin tehty käyttäjää, tässä tapauksessa erityisesti käännösalan ammattilaista ajatellen.

3.4.2 ANALYYSIMENETELMÄ

Tutkielman analyysiosassa analysoitavat termit on jaettu omiin kappaleisiin, joissa suomenkielinen termi ja sen venäjänkielinen käännösvastine analysoidaan vertailemalla niitä toisiinsa. Jokaisesta analysoitavasta termistä ja sen käännösvastineesta kertovasta artikkelista on otettu vertailun pohjaksi ruudunkaappauskuva alkuperäisestä Termtree-sovelluksella olevan termipankin termiartikkelista. Esimerkki valmiista artikkelista löytyy kohdasta 2.3.6, Termiartikkelin rakenne ja rakentaminen (kuva 7).

Jokaisen termin ja termin venäjänkielisen käännösvastineen lisäksi termejä analysoidaan ja vertaillaan. Analyysissa tarkastellaan termin ja käännösvastineen eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä sekä pohditaan, mistä mahdolliset yhteneväisyydet ja eroavaisuudet johtuvat.

3.4.3 ANALYSOITAVAT TERMIT

Termianalyysin kohteeksi olen ottanut seuraavat kahdeksan termiä:

- kansalaisuushakemus (kohta 3.5.3.1),
- maahantulokielto (3.5.3.2),
- matkustusasiakirja (3.5.3.3),
- muukalaispassi (3.5.3.4),
- opiskelijan oleskelulupa (3.5.3.5),
- säilöönotto (3.5.3.6),
- toistuvaisviisumi (3.5.3.7) ja
- turvapaikka (3.5.3.8).

Analyysin kohteena on siis kolme termiä oleskeluluparyhmästä, kolme termiä asiakirjaryhmästä ja kaksi toimenpideryhmästä.

3.4.3.1 Kansalaisuushakemus

Termillä *kansalaisuushakemus* tarkoitetaan asiakirjaa, jolla haetaan jäsenyyttä tietyssä valtiossa. Suomen valtion kansalaisuuslain (359/2003) mukaan Suomen kansalaisuus voi perustua vanhemman tai ottovanhemman kansalaisuuteen (periytymisperiaate), Suomessa syntymiseen (syntymämaaperiaate), vanhempien keskinäiseen avioliittoon (legitimaatio), hakemukseen (kansalaistaminen) tai kansalaisilmoitukseen. Suomen kansalaisuuslain (359/2003) mukaan Suomen kansalaisuuden voi saada Suomessa vakituisesti asuva täysi-ikäinen, joka on asunut Suomessa vakituisesti vähintään viisi vuotta keskeytyksettä tai yhteensä seitsemän vuotta kuluneen viidentoista vuoden aikana. Jos hakijan puoliso on suomalainen, hakija on Pohjoismaan kansalainen, pakolainen tai siihen verrattavassa asemassa oleva, kansalaisuudeton tai jos hakijalla on riittävä kielitaito ja kiinteät suhteet Suomeen, asumisaika voi olla lyhyempikin (http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset/asumisaika).

Tämän lisäksi henkilöllä täytyy olla riittävä suomen tai ruotsin kielen taito tai suomalaisen tai ruotsalaisen viittomankielen taito (vähintään taitotasolla 3). Hakijan tulee myös olla nuhteeton eli hakija ei saa olla syyllistynyt rikoksiin eikä hakijaa saa olla määrätty lähestymiskieltoon (rikesakkorangaistuksia ei lasketa). Hakijan tulee olla hoitanut maksu- ja elatusvelvoitteensa ja hänen täytyy selvittää luotettavasti, mistä hän on saanut toimeentulonsa koko Suomessa-asumisajalta.

Venäjän kansalaisuus voi Venäjän federaation lain (Федеральный закон «О гражданстве Российской Федерации» от 31.05.2002) mukaan perustua Venäjällä syntymiseen, hakemukseen, kansalaisuuden palauttamiseen (jos hakija on esimerkiksi vaihtanut Venäjältä muuttamisen jälkeen kansalaisuutta ja haluaa takaisin Venäjälle palattuaan synnyinmaansa kansalaisuuden) tai muiden federaation laeissa määritettyjen perusteiden tai Venäjän federaation solmimien kansainvälisten sopimusten nojalla.

Venäjän federaation kansalaisuuden saamisen ehdot ovat hyvin pitkälti samanlaiset kuin Suomessa: hakijan tulee olla täysi-ikäinen ja oikeustoimikelpoinen, asunut Venäjän federaation alueella yhtäjaksoisesti vähintään viiden vuoden ajan, olla venäjänkielentaitoinen ja hakea entisen kansalaisuutensa mitätöimistä (mikäli Venäjän federaatio ja hakijan kotimaa eivät ole allekirjoittaneet tämän toimenpiteen tarpeettomaksi tekevää kansainvälistä sopimusta asiasta). Jos henkilö on kotoisin entisen Neuvostoliiton alueelta, hänellä on ollut Neuvostoliiton kansalaisuus tai

hän täyttää muita federaation laissa (kansalaisuuslaki N 62 – F3) määritettyjä ehtoja, edellä mainituista ehdoista voidaan joustaa lain määrittelemällä tavalla.

Suomen ja Venäjän kansalaisuusehtoja tarkastelemalla huomaa, että ehdot eivät poikkea toisistaan kovin radikaalisti. Tämä johtuu siitä, että sekä Suomen että Venäjän kansalaisuusehtojen peruseriaatteet ovat samat. Molemmat maat vaativat, että hakijan tulee olla täysi-ikäinen, hallita paikallista kieltä ja hän on asunut maassa tarpeeksi pitkään (molemmissa tapauksissa vähintään viisi vuotta vakituista asumista). Suurin ero Suomen ja Venäjän lainsäädännöissä on se, että jos kansalaisuuden hakija on 14–18 -vuotias, tämän toiveita kansalaisuuden vaihtamisesta on kuunneltava. Suomen laista ei löydy erityismainintaa kyseistä ikäryhmää edustavista henkilöistä, vaikka alle 12- vuotiaille, 12–14 -vuotiaille ja 15–17 -vuotiaille onkin olemassa erilliset kansalaisuushakemukset.

Suomen kansalaisuuden hakemiseksi hakijan tulee täyttää kansalaisuushakemus. Suomessa hakemuksen muoto riippuu siitä, minkä ikäinen hakija on ja hakeeko kansalaisuutta hakijan mukana alaikäisiä henkilöitä. Myös lapsen edunvalvojalle sekä huollossa olevalle Suomen kansalaisen lapselle löytyy omat hakulomakkeet. Hakulomakkeen oheen hakijan tulee liittää todistukset hakijan kielitaidosta, voimassaoleva passi tai muu henkilöllisyysasiakirja, selvitys nykyisestä ja aikaisemmasta toimeentulosta, selvitys muutosta Suomessa tai ulkomailla, maksusuunnitelma (jos henkilö on jättänyt elatus- tai muita maksuja maksamatta) ja selvitys lapsista. Suomessa kansalaisuuden hakeminen ei ole ilmaista. Hinta riippuu siitä, minkälaisen toimenpiteen hakija haluaa tehtävän: esimerkiksi kansalaisuusaseman määrittystä koskeva tiedustelu maksaa 34 euroa ja kansalaisuushakemuksen jättäminen 440 euroa. (Lisätietoa Maahanmuuttoviraston sivuilta <http://www.migri.fi/asiointi/käsittelymaksut>, hinnasto voimassa 1.1.2012 lukien.)

Kansalaisuushakemus

- **Kansalaisuushakemus, KAN_1**
- **Kansalaisuushakemus hakijana olevalle lapselle, KAN_2**
- **Hakemus Suomen kansalaisuudesta vapautumiseksi, KAN_3**

Kansalaisuusilmoitus

- **Ulkomaalainen, jonka syntyessä isä oli Suomen kansalainen, KAN_4**
- **Kaksitoista vuotta täyttänyt ottolapsi, KAN_5**
- **Nuori henkilö, KAN_6**
- **Entinen Suomen kansalainen, KAN_7**
- **Pohjoismaan kansalainen, KAN_8**

Kansalaisuusaseman määrittämispyyntö

- **Kansalaisuusaseman määrittämispyyntö, KAN_9**

Kuva 9. Suomessa käytössä olevat kansalaisuuden haku-, määrittämis- ja ilmoittamislomakkeet

(lähde: <http://www.migri.fi/asiointi/lomakkeet/kansalaisuuslomakkeet>)

Myös Venäjän kansalaisuuden hakemiseksi hakijan tulee täyttää kansalaisuushakemus. Venäjän hakemussysteemistä ei löydy yhtä paljon hakemustyyppettä kuin suomalaisesta systeemistä, vaan Venäjällä on käytössä seuraavanlaiset hakemustyyppit:

- заявление о приеме в гражданство РФ (Venäjän federaation kansalaisuuden hakulomake),
- заявление о приеме в гражданство РФ ребенка (Venäjän federaation lapsen kansalaisuuden hakulomake) ja
- заявление об оформлении наличия гражданства РФ ребенка (Venäjän federaation lapsen kansalaisuuden virallistamislomake).

(lähde: <http://www.fmschel.ru/execution/foreign/citizenship.html>)

Hakemuksen lisäksi hakijan tulee toimittaa kansalaishakemuksensa yhteydessä virallinen vahvistus hakijan (mahdollisesta) nimen, isännimen tai sukunimen vaihtamisesta, kolme virallista valokuvaa hakijasta, vahvistuksen henkilön asuinpaikasta Venäjän federaation alueella, asumislupa, virallinen henkilöllisyystodistus, todistus vanhan kansalaisuuden mitätöimisestä, todistus venäjänkielentaidosta ja siitä, että henkilöllä on perheensisäinen yhteys Venäjälle sekä kuitti käsittelymaksusta. Kuten Suomessa, Venäjälläkään kansalaisuuden hakeminen ei ole ilmaista, vaan

se maksaa 2000 ruplaa. (lähde: http://www.gosuslugi.ru/ru/card/index.php?coid_4=65&ccoid_4=71&poid_4=50&soid_4=1245&toid_4=1166&info_4=1)

Suomen ja Venäjän hakemusjärjestelmä poikkeaa toisistaan siinä, että Venäjällä käytetään vain yhtä lomaketta kansalaisuuden hakemiseen, kun taas Suomessa lomakkeita on monia erilaisia riippuen hakijan iästä ja siitä, kuka hakee kansalaisuutta kyseiselle (alaikäiselle) henkilölle. Kansalaisuushakemuksen liitteet ovat kummassakin valtiossa suhteellisen samanlaiset. Suomen kansalaisuushakemus eroaa liitteiden kohdalla venäläisestä kansalaisuushakemuksesta siten, että Suomen kansalaisuushakemuksen liitteeksi ei vaadita todistusta oleskelu- eikä asumisluvasta (johtuen siitä, että oleskelulupa on kiinnitetty passiin) toisin kuin Venäjän kansalaisuushakemuksessa.

Suomessa kansalaisuushakemus jätetään poliisille ja hakemuksen jättämisen yhteydessä maksetaan käsittelymaksu. Tämän jälkeen poliisi tekee asiasta lausunnon ja lähettää hakemuksen edelleen Maahanmuuttovirastoon. Maahanmuuttovirasto tekee asiasta päätöksen ja lähettää hakijalle joko todistuksen siitä, että hakija on saanut Suomen kansalaisuuden tai siitä, että hakija ei ole saanut Suomen kansalaisuutta. Suomen kansalaisuuden hakeminen kestää keskimäärin 373 vuorokautta (vuonna 2011, lähde Suomen Maahanmuuttoviraston kotisivut http://www.migri.fi/download/31557_Kansalaisuushakemukset_keskimaarainen_kokonaiskasittelyaika_2011.pdf) riippuen siitä, onko hakijalla pakolaistausta vai hakeeko hän kansalaisuutta kansallisella passilla. Kansalaisuuden hakija voi valittaa kielteisestä päätöksestä hallinto-oikeuteen. Hakijan on heti kansalaisuuden saatuaan mitätöitävä oleskelulupansa olemalla yhteydessä paikallispoliisiin. (lähde: <http://www.migri.fi>)

Venäjällä kansalaisuushakemus jätetään paikalliselle maahanmuuttoviranomaiselle (Управление Федеральной службы по какой-то области: kuten esimerkiksi Tšeljabinskin alueen maahanmuuttoviranomainen eli Управление Федеральной службы Челябинской области). Hakemuksen käsittely kestää enimmillään kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen hakemusten ja pakollisten liitteiden jättöpäivästä alkaen hakemustyyppistä riippuen. Kansalaisuuden hakija voi valittaa kielteisestä päätöksestä oikeuteen.

Suomen ja Venäjän kansalaisuuden hakemissysteemi on hyvin pitkälti samankaltainen pois lukien historiasta ja kansainvälisistä sopimuksista johtuvat erilaisuudet, kuten esimerkiksi Suomen EU-jäsenyys ja Venäjän neuvostomenneisyys. Näin ollen voidaan olettaa, että termin *kansalaisuushakemus* venäjänkielisenä käännösvastineena voidaan käyttää ilmaisua *заявление о приеме в гражданство*. Suurin ero termiartikkeleiden sisällössä on se, että suomenkielisen termin

venäjänkielisen käännösvastineen määritelmä on kirjoitettu Suomen kansalaisuudenhakemisjärjestelmää silmälläpitäen.

Sekä Suomen että Venäjän lainsäädännöt tuntevat myös *kansalaisuusilmoituksen*. Kansalaisuusilmoitus tarkoittaa tietyille ryhmille suunnattua lomaketta, jolla he voivat ilmoittaa haluavansa Suomen kansalaisuuden. Suomen kansalaisuuden voi saada kansalaisilmoituksen perusteella henkilö, joka on aiemmin menettänyt Suomen kansalaisuuden esimerkiksi ottamalla jonkin toisen valtion kansalaisuuden. Myös tiettyyn erityisryhmään kuuluva henkilö, joka täyttää Kansalaisuuslaissa (359/2003) määritetyt ehdot, voi saada Suomen kansalaisuuden ilmoituksen perusteella. Ilmoitus tehdään Maahanmuuttoviraston lomakkeella paikalliselle poliisiviranomaiselle Suomessa tai Suomen edustustoon ulkomailla käsittelymaksun (100–240 euroa, hinnat voimassa 1.1.2012 lukien, lähde <http://www.migri.fi/asiointi/kasittelymaksut>).

Venäjällä kansalaisuusilmoitus (*заявление о приеме в гражданство в упрощенном порядке*) tehdään paikalliselle maahanmuuttoviraston edustajalle (руководитель территориальных органов ФМС России по субъектам Российской Федерации) ja ilmoitus maksaa 2000 ruplaa. Venäjän kansalaisuuden voi saada kansalaisuusilmoituksella, jos hakija täyttää tietyt ehdot. Tällaisia ehtoja ovat esimerkiksi se, että vähintään toinen hakijan vanhemmista on Venäjän federaation kansalainen ja asuu Venäjän valtion alueella, hakija on ollut Neuvostoliiton jonkin sosialistisen tasavallan kansalainen tai saanut vähintään keskitasoisien ammatillisen koulutuksen entisessä neuvostotasavallassa ennen 1.6.2002. (lähde: Федеральный закон «О гражданстве Российской Федерации») Google-haun perusteella tähän ilmaisuun törmää lähinnä Venäjän federaation kansalaisuutta koskevissa yhteyksissä.

- (1) Заявление о приеме в гражданство Российской Федерации подается совершеннолетним дееспособным лицом, проживающим в Российской Федерации в территориальные органы ФМС по месту регистрации либо лицом, проживающим за пределами Российской Федерации и не имеющим места жительства в России в дипломатические представительства или консульское учреждение РФ. (<http://www.fmschel.ru/execution/foreign/citizenship.html>)

Lisäksi suomen- ja venäjänkieliset termiartikkelit poikkeavat toisistaan siinä, että venäjänkielisellä termillä *заявление о приеме в гражданство* on kaksi synonyymiä (*заявление на гражданство* ja *ходатайство о получении гражданства*), kun taas suomenkielisellä termillä ei ole

synonyumejä ollenkaan. *Заявление о приеме в гражданство* on asetettu ensisijaiseksi vastineeksi sen takia, että sitä käytetään kaikissa virallisissa yhteyksissä hakukoneella tehtyjen hakujen perusteella. Termi löytyy monilta valtion ylläpitämiltä sivuilta, kuten esimerkiksi Venäjän federaation maahanmuuttoviraston (Федеральная миграционная служба) kotisivuilta (esimerkiksi <http://www.fms.gov.ru/programs/fmsuds/legal/details/39591/3/>). Google-haun perusteella termi *заявление на гражданство* on yleisempi, mutta hakutulokseksi tulee lähinnä epävirallisia lähteitä, kuten foorumeita (kuten esimerkiksi <http://forum.zakonia.ru/showthread.php?t=6869> ja http://mifis.ru/forum/?PAGE_NAME=read&FID=8&TID=598).

Heikoin venäjänkielinen vastine suomenkieliselle *kansalaisuushakemus*-termille on ehdottomasti *ходатайство о получении гражданства* johtuen siitä, että sana *ходатайство* tarkoittaa yleensä hakemusta ”jonkun toisen puolesta”. Esimerkiksi Ušakovan selittävän sanakirjan (Толковый словарь Ушакова, <http://www.slovopedia.com/3/213/848792.html>) mukaan *ходатайство* tarkoittaa (virallista) pyyntöä jonkin asian puolesta jonkin tavoitteen pohjalta. Termiä *ходатайство о получении гражданства* kyllä käytetään Google-haun perusteella esimerkiksi Viron poliisiviranomaisten kotisivuilla (<http://www.politsei.ee>), mutta hakutuloksia tulee vähemmän kuin esimerkiksi termiä *заявление о приеме в гражданство* haettaessa Google-haulla ”*ходатайство о получении гражданства*” tuli noin 14 000 osumaa, kun taas haulla ”*заявление о приеме в гражданство*” tuli noin 33 000 osumaa (viitattu 28.4.2012). Ilmaisuun ei kuitenkaan juurikaan törmää millään venäläisen palvelimen ylläpitämällä venäjänkielisellä sivustolla.

Suomenkielinen termi esiintyy Google-haun perusteella pääosin virallisilla sivustoilla. Näitä ovat esimerkiksi Infopankki eli maahanmuuttajille tarkoitettu perustietopankki Suomesta (<http://www.infopankki.fi>), Maahanmuuttoviraston kotisivuilla (<http://www.migri.fi>) sekä Poliisin kotisivuilla (<http://www.poliisi.fi>).

- (2) Kansalaisuushakemus tehdään Maahanmuuttovirastonviraston lomakkeelle. (<http://www.infopankki.fi/fi-FI/kansalaisuus/>)
- (3) Kun kansalaisuushakemukset saapuvat Maahanmuuttovirastoon, ne jaetaan kolmeen eri käsittelyjonoon (http://www.migri.fi/asiointi/kasittelyajat/kasittelyajat_kansalaisuus/1/0/kansalaisuushakemusten_jonot)
- (4) 1.3.2012 alkaen Lapin poliisilaitos palvelee alueellaan ulkomaalaisasioissa (oleskelulupa, kansalaisuushakemus ja -ilmoitus, viisumi, muukalaispassi, pakolaisen

matkustusasiakirja sekä EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröinti) Rovaniemen pääpoliisiasemalla sekä Inarin, Kemijärven ja Sodankylän poliisiasemilla. ([http://www.poliisi.fi/poliisi/lappi/home.nsf/files/9611E9E5756101B6C22579A0002A843C/\\$file/Ulkomaalaisasiat_tiedote.pdf](http://www.poliisi.fi/poliisi/lappi/home.nsf/files/9611E9E5756101B6C22579A0002A843C/$file/Ulkomaalaisasiat_tiedote.pdf))

kansalaisuushakemus

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Hakemus, jolla voi hakea Suomen kansalaisuutta. Kansalaisuus myönnetään hakemuksen perusteella siinä tapauksessa, kun kansalaisuuslaissa säädetyt edellytykset täyttyvät. (Edellytyksistä voidaan poiketa laissa säädettyillä perusteilla.)
Kansalaisuushakemus tehdään siinä tapauksessa, jos henkilö ei kuulu laissa määritettyihin erityisiin henkilöryhmiin, joilla on oikeus saada Suomen kansalaisuus ilmoituksen perusteella tai jos henkilö ei ole aiemmin menettänyt Suomen kansalaisuutta.

Esimerkit:

1. Kansalaisuushakemuksen kanssahakijana olevan alle 12-vuotiaan lapsen liitelmäke
<http://www.suomi.fi/>
2. Kansalaisuushakemuksen päätös maksaa 100 - 240 €. Hakija maksaa sen itse.
<http://virtuoosi.pkky.fi/>
3. Kansalaisuushakemus on jätettävä henkilökohtaisesti oman kotikunnan paikallispoliisille Suomessa.
<http://www.migri.fi/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- [kansalaisuus](#)
- [kansalaisuusilmoitus](#)
- [kansallisuus](#)

Vastineet:

- [заявление на гражданство](#)
- [заявление о приеме в гражданство](#)
- [ходатайство о получении гражданства](#)

Kuva 10. *Kansalaisuushakemus-termin raportti Termtree-ovelluksessa.*

заявление о приеме в гражданство

Aihealue:

maahanmuutto

Määritelmä:

Заявление, которое подается для получения гражданства страны. Гражданство предоставляется в случае, если выполняются все предусмотренные законом о гражданстве условия. Исключение возможно в случаях, предусмотренных законом.

Esimerkit:

1. Заявление о приеме в гражданство Российской Федерации подается совершеннолетним дееспособным лицом, проживающим в Российской Федерации в территориальные органы ФМС по месту регистрации либо лицом, проживающим за пределами Российской Федерации и не имеющим места жительства в России в дипломатические представительства или консульское учреждение РФ.
<http://www.fmschel.ru/>
2. Заявление о приеме в гражданство Российской Федерации ребенка, один из родителей либо единственный родитель которого имеет гражданство Российской Федерации, а также ребенка или недееспособного лица, над которым установлены опека или попечительство, подается ...
<http://www.fmsm.ru/>

Нуро- ja hyperonyymit:

- **гражданство**
- **заявление на предоставление гражданства**
- **национальность**

Synonyymit:

- **заявление на гражданство**
- **ходатайство о получении гражданства**

Vastineet:

- **kansalaisuushakemus**

Kuva 11. *Kansalaisuushakemus*-termin venäjänkielisen käännösvastineen *заявление о приеме в гражданство* termiartikkeli *Termttool*-sovelluksessa.

3.4.3.2 Maahantulokielto

Maahantuloikiellolla tarkoitetaan kieltoa saapua tiettyyn maahan. Kielto voi olla määräaikainen tai pysyvä, ja se voidaan ulottaa koskemaan kaikkia Schengen-maita. Suomenkieliseen termiin törmää ainoastaan yhdensisältöisenä. Google-haun perusteella suomenkielinen termi ei ole kovin yleisessä käytössä (hakusanalla *maahantulokielto* lähes 15 000 osumaa ja hakusanalla ”*maahantuloikielto*” noin 13 000 osumaa), mutta termi esiintyy sekä virallisilla että epävirallisilla sivustoilla.

Termi löytyy esimerkiksi Suomen lakitietokannasta, uutisista kuten Yleisradion kotisivuilta, Suomen asianajajaliiton kotisivuilta ja joistakin omalla nimellä kirjoitetuista blogeista.

- (5) Maahantuloikielto voidaan muuttuneiden olosuhteiden vuoksi tai tärkeän henkilökohtaisen syyn vuoksi peruuttaa joko kokonaan tai määräajaksi. (<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1995/19950154>)

- (6) Norsunluurannikon Gbagbolle maahantulokielto EU:hun (http://yle.fi/uutiset/ulkomaat/2010/12/norsunluurannikon_gbagbolle_maahantulokielto_euhun_2233717.html)
- (7) Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt valituslupaa käännättämisen osalta, mutta myönsi valitusluvan maahantulokiellon osalta. (http://www.asianajajat.fi/viestinta/oikeudellisia_uutisia/kotimaiset_tuomioistuimet/2011/maahantulokielto_kumottiin_suhteettoman_ankarana.html)
- (8) Suomessa on määrätty useita maahantulokieltoja yhtä hyvin EU-kansalaisille kuin muille ulkomaalaisille. (Juha Molarin blogi http://juhamolari.blogspot.com/2010/05/maahantulo_kielto-viron-apartheid.html)

Termi löytyy sivustokohtaista hakua käyttämällä myös esimerkiksi Maahanmuuttoviraston kotisivuilta (<http://www.migri.fi>). Esimerkiksi hakusanalla maahantulokielto tuli 68 osumaa.

- (9) Tämä tarkoittaa muun muassa, että sinua ei ole määrätty maahantulokieltoon, etkä vaaranna yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. (http://www.migri.fi/paluumuutto/syntyperaisen_suomalaisen_jalkelainen/hakemuksen_jattaminen).

Venäjän lainsäädäntö ei tunne käsitettä *maahantulokielto*. Pakolaislaissa (Федеральный закон от 19 февраля 1993 г. N 4528-I «О беженцах») ei mainita asiasta mitään. Venäjän pakolaislaissa kerrotaan lähinnä maastapoistamismenettelyistä (käännättämisestä (высылка) ja karkottamisesta (депортация), pykälä 13) ja siitä, millä ehdoilla nämä toimenpiteet tehdään.

Maahantulokielto-termin venäjänkielinen käännösvastine *запрет на въезд в страну* on Google-haun perusteella yleisemmässä käytössä kuin suomenkielinen termi. Suomenkielisen termin haulla tulee noin 14 000 hakuosumaa, kun taas venäjänkielisen termin haulla tulee yli 100 000 osumaa. Hakutulosten mukaan termiä käytetään sekä venäläisillä että ukrainalaisilla sivustoilla, kuten esimerkiksi oikeusasioista kertovalla pravo.ru-sivustolla (<http://www.pravo.ru>) ja uutissivustoilla (esimerkiksi <http://www.rusnovosti.ru>). Ilmaisuu esiintyy myös joidenkin EU-maiden, kuten Puolan (Puolasta kertova informaatio sivusto <http://www.polska.ru>) ja Viron (Viron poliisivoimien kotisivu <http://www.politsei.ee>) valtioiden ylläpitämällä sivustoilla. Yleensä ilmaisu löytyy Yhdysvaltoihin asetettavan maahantulokiellon yhteydessä (myös muita valtioita on mainittu).

(10) США могут наложить запрет на въезд в страну главы следственного комитета при МВД России Алексея Аничина и заместителя генпрокурора РФ Виктора Гриня. (<http://www.rusnovosti.ru/news/88417/>)

(11) Прежде, чем приступить к нелегальной работе, вы должны знать, что если вас поймают – вам грозит не только выдворение из страны, но и полный запрет на въезд в страну в течение двух последующих лет. А также, вероятно, проблемы с последующим получением польской визы. (<http://www.polska.ru/biznes/praca/info.html>)

(12) Согласно новой редакции, иностранцу, пребывающему в Эстонии без основания для пребывания, дается предписание о выезде из Эстонии и устанавливается запрет на въезд в страну. (<http://www.politsei.ee/ru/teenused/ebaseadusliku-rande-tokestamine.dot>)

(13) Власти Великобритании ввели негласный запрет на въезд в страну лиц, входящих в так называемый "список Магнитского". (<http://pravo.ru/interpravo/news/view/61817/>)

Ilmaisu ei ole käytössä suomenkielisten virastojen tai muiden virallisten toimijoiden ylläpitämillä sivustoilla yleisyytensä (Google-haun tulosten mukaan) perusteella. Ilmaisua ei myöskään löydy Venäjän virallisten toimielinten kotisivuilta. Sen sijaan esimerkiksi Fintrud-sivustolla (<http://www.fintrud.com>) käytetään ilmaisua *отказ на въезд в страну*. Sanakirjan (Venäjä–suomi-suursanakirja, Kuusinen ym., WSOY 2006) mukaan *запрет* tarkoittaa nimenomaan viranomaisen asettamaa kieltoa, kun taas *отказ* tarkoittaa kieltoa, epäämistä, kielteistä päätöstä tai vastausta, torjumista tai luopumista. Näin ollen *запрет на въезд в страну* olisi asiasisällöllisesti oikea käännösvastine maahantulokielto-termille sisältönsä ja yleisyytensä perusteella.

maahantulokielto

Aihealue:

maahanmuutto

Määritelmä:

Kielto saapua kohdemaahan uudelleen. Voidaan määrätä ulkomaalaiselle käännyttämisen tai maasta karkotuksen yhteydessä. Kielto voi olla voimassa määräajan tai toistaiseksi ja se koskee joko koko Schengen-aluetta tai vain Suomea.

Esimerkit:

1. Maahantulokielto määrätään, jos aikaa vapaaehtoiselle paluulle ei ole 147 a §:n 2 momentin nojalla määrätty tai jos ulkomaalainen ei ole paluulle määrättyssä ajassa poistunut maasta vapaaehtoisesti, jollei 146 §:stä muuta johdu.
<http://www.finlex.fi>
2. Tällä hetkellä tilanne on se, että jos EU:n kansalainen on käännytetty tai karkotettu Suomesta ja määrätty maahantulokieltoon, ei maahantulokiellon määräämisellä ole lainkaan käytännön merkitystä. Maahantulokielto ei ole todellinen este maahanpääsulle, eikä se ole peruste myöskään EU:n kansalaisen käännyttämislle.
<http://www.eduskunta.fi/>
3. Venäläisnainen avioitui suomalaisen miehen kanssa vuonna 2008 ja haki määräaikaista oleskelulupaa. Oleskelulupaa hakieessaan nainen ei ilmoittanut nimi- ja rikoshistoriaansa tai maahantulokieltoa ja hänelle myönnettiin vuoden oleskelulupa.
<http://www.kymensanomat.fi/>

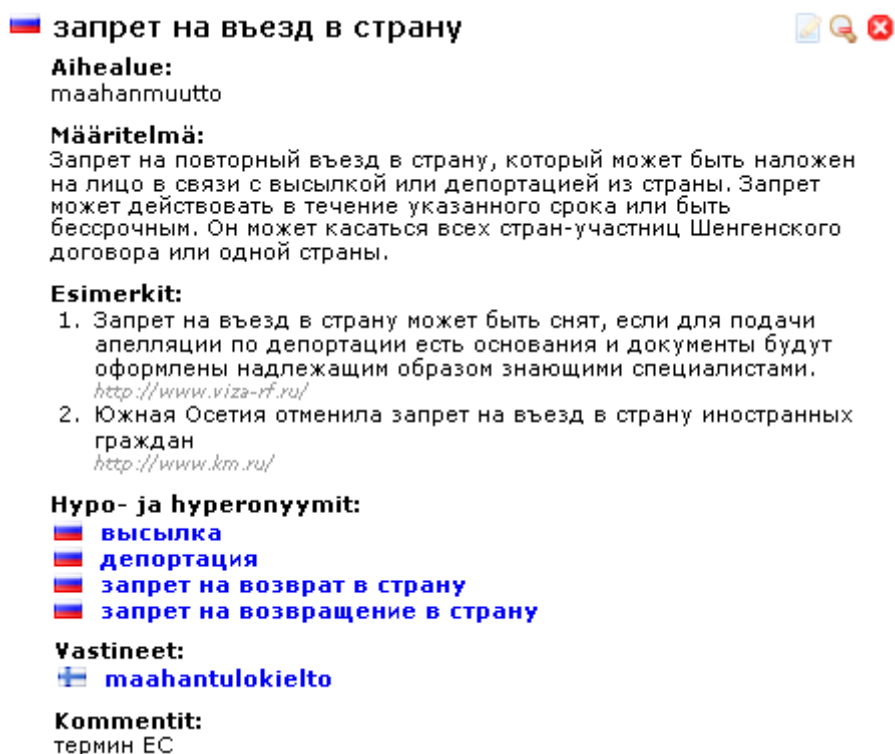
Hypo- ja hyperonyymit:

- **karkottaminen**
- **palauttamiskielto**
- **palautuskielto**
- **(rajalta) käännyttäminen**

Vastineet:

- **запрет на въезд в страну**

Kuva 12. Maahantulokielto-termiartikkeli Termtree -sovelluksessa.

 запрет на въезд в страну

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Запрет на повторный въезд в страну, который может быть наложен на лицо в связи с высылкой или депортацией из страны. Запрет может действовать в течение указанного срока или быть бессрочным. Он может касаться всех стран-участниц Шенгенского договора или одной страны.

Esimerkit:

1. Запрет на въезд в страну может быть снят, если для подачи апелляции по депортации есть основания и документы будут оформлены надлежащим образом знающими специалистами.
<http://www.viza-ru/>
2. Южная Осетия отменила запрет на въезд в страну иностранных граждан
<http://www.km.ru/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- **высылка**
- **депортация**
- **запрет на возврат в страну**
- **запрет на возвращение в страну**

Vastineet:

- **maahantulokielto**

Kommentit:
термин ЕС

Kuva 13. Maahantulokielto-termin venäjänkielisen käännösvastineen *запрет на въезд в страну*

Termtree-sovelluksessa.

3.4.3.3 Matkustusasiakirja

Suomenkielinen termi *matkustusasiakirja* tarkoittaa virallista todistusta todistuksen kantajan henkilöllisyydestä ja matkustusluvasta. Suomen ulkoasiainministeriön kotisivujen (<http://formin.finland.fi>) mukaan suomalaisia matkustusasiakirjoja ovat passi ja henkilökortti. Matkustusasiakirja-termi on yleinen virallisilla sivustoilla: se löytyy esimerkiksi Rajavartiolaitoksen (<http://www.raja.fi>), Poliisin (<http://www.poliisi.fi>) ja Maahanmuuttoviraston (<http://www.migri.fi>) sivuilta termimääritelmän mukaisena.

(14) Pohjoismaiden välillä vallitsee henkilöiden vapaa liikkuvuus (Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti). Pohjoismaiden kansalainen ei tarvitse matkustusasiakirjaa liikkuessaan muissa Pohjoismaissa. (<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15711>)

(15) Huomaathan, että kuljetusyhtiöt tarkastavat matkustajien matkustusasiakirjoja myös sisäliikenteessä. (<http://www.raja.fi/rvl/home.nsf/pages/264FAB1A26442AC6C2257359002C775D>)

(16) Muukalaispassi ja pakolaisen matkustusasiakirja ovat kansallisen passin sijasta annettavia matkustusasiakirjoja, joita voidaan käyttää henkilöllisyystodistuksina, jos niissä ei ole merkintää epäselvästä henkilöllisyydestä. (http://www.migri.fi/perheenjasenen_luokse_suomeen/matkustusasiakirjan_hankkiminen)

(17) Henkilökorttia voidaan käyttää passin sijaan myös matkustusasiakirjana. (<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/82EA350CCCA11EC0C2256BC20045C85E>)

Venäjänkielinen *проездной документ* -käännösvastine esiintyy puolestaan kahdessa eri merkityksessä: *проездной документ* voi tarkoittaa sekä virallista lupaa matkustaa maan rajojen ulkopuolelle (<http://wiki.antiviza.info>) että matkalippua.

(18) Железнодорожный проездной документ (билет ОАО РЖД):
Билеты можно не получать, а пройти на посадку в вагон только по паспорту, если на поезд доступна электронная регистрация.
(<http://www.mobiticket.ru/index.php?page=133>)

Merkityksessä *matkustusasiakirja проездной документ* tarkoittaa kuitenkin kontekstista riippuen samaa kuin suomenkielinen termikin. Termi ei juuri esiinny venäläisten palvelinten ylläpitämillä sivustoilla, vaan ulkomaisten palvelinten ylläpitämillä venäjänkielisillä sivustoilla. Termi esiintyy esimerkiksi Viron poliisivoimien (<http://www.politsei.ee>) ja Finnair-lentoyhtiön (<http://www.finnair.com>) venäjänkielisillä sivuilla.

- (19) Проездной документ (заграндокумент) – документ, действительный для выезда за границу, удостоверяющий личность и пригодный для пересечения границ, вклеивания виз и проставления дата-штампов. (http://wiki.antiviza.info/index.php?title=%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%B7%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B9_%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82)
- (20) Временный проездной документ: Временный рейсовый документ – это документ находившемуся в Эстонии иностранцу для выезда из Эстонии и возвращения в Эстонию. (<http://www.politsei.ee/ru/teenused/isikut-toendavad-dokumendid/ajutine-reisidokument/>)
- (21) На разных этапах вашей поездки вам нужно будет предъявлять действующий проездной документ, удостоверяющий вашу личность. (<http://www.finnair.com/RU/RU/information-services/before-the-flight/travel-documents>)

Toisin kuin Suomessa, Venäjällä ei ole käytössä varsinaista henkilökorttia. Tämän lisäksi venäjänkieliseen määritelmään lasketaan Antiviza-sivuston (<http://wiki.antiviza.info>) mukaan diplomaattipassi (дипломатический паспорт), merimiespassi (паспорт моряка), niin kutsuttu palvelupassi (служебный паспорт, tarkoitettu henkilöille, jotka matkustavat paljon valtion töiden puitteissa, mutta joilla ei ole diplomaattisuojaa), ulkomaanpassi (заграничный паспорт: Venäjällä käytetään kotimaanpasseja ja ulkomaanpasseja erikseen) ja väliaikaispassi (свидетельство на возвращение: otetaan käyttöön, jos varsinainen ulkomaanpassi on kadonnut). Tämän lisäksi matkustusasiakirjana voi käyttää pakolaisen matkustusasiakirjaa (проездной документ беженца) ja oleskelulupaa (вид на жительство), jos henkilöllä ei ole minkään maan kansalaisuutta.

Termi on sekä suomen että venäjän kielessä suhteellisen yleisellä tasolla liikkuva. Tämän ansiosta termien *matkustusasiakirja* ja *проездной документ* alle saa niputettua paljon erilaisia aihepiiriin liittyviä termejä. Sekä venäjän että suomen kielessä termin määritelmä on kontekstin huomioonottaen hyvin samansisältöinen, kuten myös termin hypo- ja hyperonyymit. Venäjän federaation viranomaisten ylläpitämiltä sivustoilta ei *проездной документ* -ilmaisua löydy:

synonyymit заграндокумент ja рейсовый документ ovat ensisijaisesti käytössä ulkomaalaisten palvelinten ylläpitämällä venäjänkielisillä sivustoilla.

Termi рейсовый документ on käytössä varsinkin virolaisilla sivustoilla, kuten esimerkiksi Viron sisäministeriön (<http://www.siseministeerium.ee>) ja AS Tallink Grupp -yrityksen (<http://www.tallink.ee/>) venäjänkielisillä kotisivuilla. Termin käyttö nimenomaan virolaisilla sivuilla voi johtua siitä, että se on todennäköisesti käännöslaina viron kielestä. Termiä заграндокумент käytetään lähinnä epävirallisissa yhteyksissä, kuten esimerkiksi foorumeilla.

- (22) Паспортом гражданина Европейского Союза называется рейсовый документ всех стран-членов ЕС, для ходатайства которого необходимо иметь гражданство какой-либо страны-члена ЕС.
(<http://www.siseministeerium.ee/36301/>)
- (23) Выезжая из Эстонии, при пересечении государственной границы, гражданин Эстонии должен иметь рейсовый документ (паспорт гражданина Эстонии, ID-карту, дипломатический паспорт или иной, удостоверяющий личность документ, указанный в законе).
(<http://www.tallink.ee/ru/mainMenu/usefulInformation/passportandvisa.htm>)
- (24) Для поездки в Турцию необходимо предоставить таможенным службам только ЗАГРАНДОКУМЕНТ ! (<http://www.otpusk.com/forum/topic.php?id=5648>)

 matkustusasiakirja

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Virallinen todistus matkustusluvasta ulkomaille.

Esimerkit:

1. Kun liikutaan Schengenin säännöstöä soveltavasta maasta toiseen, matkustusasiakirjaa ei yleensä viranomaisen toimesta tarkasteta. Matkustajan on kuitenkin pidettävä mukanaan voimassa olevaa kussakin jäsenmaassa hyväksyttyä matkustusasiakirjaa (passia tai uudenmallista henkilökorttia).
<http://www.merivartiosto.fi/>
2. Suomen kansalainen voi käyttää passia matkustusasiakirjana kaikkiin maihin matkustaessaan. Passia haetaan Suomessa poliisilta.
<http://formin.finland.fi/>
3. Suomen voimassa olevan passilain mukaan lasta ei enää voi merkitä vanhempiensa passiin. Alaikäinen lapsi tarvitsee oman matkustusasiakirjan (passi tai henkilökortti).
<http://www.talinksilja.com/>

Нуро- ja hyperonyymit:

- [henkilökortti](#)
- [passi](#)
- [viisumi](#)

Synonyymit:
-

Vastineet:

- [заграндокумент](#)
- [проездной документ](#)
- [рейсовый документ](#)

Kuva 14. Matkustusasiakirja-termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

 проездной документ

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Документ, дающий право на въезд в страну.

Esimerkit:

1. На разных этапах вашей поездки вам нужно будет предъявлять действующий проездной документ, удостоверяющий вашу личность. В разных странах и регионах могут требоваться разные виды проездных документов.
<http://www.finnair.com>
2. Основные виды проездных документов типичны во всем мире, однако встречаются и исключения, так как единой стандартизации не существует и ситуация с документами отличается от страны к стране.
<http://wiki.antiviza.info>

Нуро- ja hyperonyymit:

- [виза](#)
- [паспорт](#)
- [удостоверение личности](#)

Synonyymit:

- [заграндокумент](#)
- [рейсовый документ](#)

Vastineet:

- [matkustusasiakirja](#)

Kuva 15. Matkustusasiakirja-termin venäjänkielisen vastineen проездной документ artikkeli Termtool-sovelluksessa.

3.4.3.4 Muukalaispassi

Muukalaispassilla tarkoitetaan passia, joka myönnetään toissijaisen ja tilapäisen suojelun perusteella turvapaikan saaneelle turvapaikanhakijalle, valtiottomalle ja kansalaisuudettomalle ulkomaalaiselle myönnettävä matkustusasiakirja. Muukalaispassin voi saada myös henkilö, jolla ei ole mahdollisuutta saada passia kotimaansa viranomaiselta (esimerkiksi entisen Neuvostoliiton kansalaiset). Muukalaispassin myöntää Suomessa poliisiviranomainen.

Venäjänkielisen käänösvastineen *паспорт иностранца* terminmääritelmä on samanlainen kuin suomenkielisen termin määritelmä lukuun ottamatta sitä seikkaa, että паспорт иностранца voidaan ymmärtää myös passin yhteydessä olevana oleskelulupana (ainakin Viron alueella, lähde <http://www.politsei.ee/ru/teenused/isikut-toendavad-dokumendid/valismaalase-pass/>). (Ainoastaan pysyvä oleskelulupa voi olla erillinen kuvallinen kortti, jonka todistusvoimaisuus ei vaadi passin käyttöä.) Sekä suomen- että venäjänkielisten termien Google-hakujen perusteella termiä käytetään yleisesti virallisissa yhteyksissä samanmerkityksisinä niin poliisivoimien (Suomen <http://www.poliisi.fi> ja Viron poliisin <http://www.politsei.ee>) sekä Suomen maahanmuuttoviraston (<http://www.migri.fi>) kotisivuilla.

(25) Suomessa asuva ulkomaalainen voi edellytysten täyttyessä saada muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan, jota voidaan käyttää matkustusasiakirjana. (<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/0/1D9A12AB86AC6959C22577D6004165D1?opendocument>)

(26) Muukalaispassi ja pakolaisen matkustusasiakirja ovat kansallisen passin sijasta annettavia matkustusasiakirjoja, joita voidaan käyttää henkilöllisyystodistuksina, jos niissä ei ole merkintää epäselvästä henkilöllisyydestä. (http://www.migri.fi/turvapaikka-suomesta/turvapaikan_hakeminen/matkustusasiakirjan_hankkiminen)

(27) Паспорт иностранца выдаётся иностранцу на основании ходатайства, у которого имеется действительный Эстонский вид на жительство или право на жительство и если доказано, что у него отсутствует рейсовый документ иностранного государства, и у него нет возможности его получить. (<http://www.politsei.ee/ru/teenused/isikut-toendavad-dokumendid/valismaalase-pass/>)

(28) Начиная с 19 января 2007 года, лица без гражданства, которым в Эстонии выдан паспорт иностранца (т.н. серый паспорт) и вид на

жительство в Эстонии, могут ехать в Швецию, Германию и Финляндию без визы (пребывание разрешено до 90 дней в течение полугода, если оно не связано с работой в стране, требующей получения разрешения на работу). (<http://www.tallink.ee/ru/mainMenu/usefulInformation/passportandvisa.htm>)

Toisin kuin suomenkielisellä *muukalaispassi*-termillä, venäjänkielisellä käännösvastineella паспорт иностранца on synonyymi *паспорт негражданина*. Паспорт негражданина -termin sisältömääritelmä ei eroa synonyymistään eikä suomenkielisestä käännösvastineesta paljoakaan, mutta sen sijaan termin käyttöyhteydet Google-haun perusteella kyllä eroavat. Kun паспорт иностранца oli suosittu suomalaisilla ja virolaisilla palvelimilla, termi паспорт негражданина esiintyi enemmän latvialaisten palvelinten ylläpitämillä sivustoilla (kuten esimerkiksi Latvian maahanmuuttoviraston kotisivuilla <http://www.plmp.gov.lv>). *Muukalaispassi* -termin venäjänkielisiä käännösvastineita ei juuri löydy venäläisten palvelinten ylläpitämiltä sivuilta.

 muukalaispassi

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Se voidaan myös henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

Esimerkit:

1. Maahanmuuttovirasto myöntää ulkomaalaiselle ensimmäisen muukalaispassin.
<http://www.migri.fi/>
2. Muukalaispassin haltija saa palata ulkomailta Suomeen, jos passissa on siihen oikeuttava oleskelulupa.
<http://tud.fi/>
3. Suomessa asuva ulkomaalainen voi edellytysten täytyessä saada muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan, jota voidaan käyttää matkustusasiakirjana.
<http://www.polisi.fi/>

Ныпо- ja hyperonyymit:

- **matkustusasiakirja**
- **passi**

Vastineet:

- **паспорт иностранца**
- **паспорт негражданина**

Kuva 16. Muukalaispassi-termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

паспорт иностранца

Aihealue:

maahanmuutto

Määritelmä:

Документ, дающий возможность выезда из страны и возвращения в страну проживания. Выдается иностранцу в случае, если для лица является невозможным получение паспорта в органах внутренних дел своей страны либо лицо не имеет гражданства либо для этого существует иная причина.

Esimerkit:

1. Подавляющее большинство государств, которые разрешают безвизовый въезд на свою территорию владельцам общего паспорта гражданина Эстонии, не дают права на въезд владельцам эстонского паспорта иностранца.
ru.wikipedia.org
2. Помимо этого, такой паспорт выдается иностранцам, которые не могут получить паспорт у официальных органов своей страны, лицам без гражданства, или в случае наличия другой причины для предоставления паспорта иностранца.
http://trud.fi/

Нуро- ja hyperonyymit:

- **паспорт**
- **проездной документ**

Synonyymit:

- **паспорт негражданина**

Vastineet:

- **muukalaispassi**

Kuva 17. Muukalaispassi-termin venäjänkielisen vastineen *паспорт иностранца* termiartikkeli

Termtool-sovelluksessa.

3.4.3.5 Opiskelijan oleskelulupa

Termillä *opiskelijan oleskelulupa* ja sen venäjänkielisellä käännösvastineella *разрешение на пребывание на основании учебы* on muihin analyysiosassa käsiteltäviin termeihin verrattuna enemmän synonyymejä ja käännösvastineita. Tämä voi johtua siitä, että termi ja sen käännösvastine ovat yleisemmässä käytössä kuin muut analyysin kohteena olevat termit. Suomeen tulee opiskelijoita paljon johtuen siitä, että Suomessa kouluttautuminen on toistaiseksi maksutonta suuressa osassa oppilaitoksia ja korkeakouluja. Esimerkiksi tästä syystä Suomi on kiinnostava opiskelunmaa myös Schengen-sopimuksen ulkopuolisista valtioista, kuten esimerkiksi Venäjältä tuleville opiskelijoille.

Suomenkielisen termin ja venäjänkielisen käännösvastineen synonyymimäärissä on hieman eroa. Suomenkielisen termin synonyymit ovat lähinnä samojen sanojen järjestyksen vaihtelua, kun taas venäjänkielisen käännösvastineen synonyymit ovat erimuotoisia kuin päätermi. Tämä voi johtua siitä, että venäläinen oleskelulupajärjestelmä on erilainen kuin Suomen vastaava. *Вид на жительство на основании учебы* tarkoittaa asiakirjaa, joka antaa henkilölle luvan asua pysyvästi Venäjällä opiskeluiden nojalla (ja opiskeluiden ajan). *Студенческий вид на жительство* on puolestaan termin *вид на жительство на основании учебы* samansisältöinen synonyymi.

Разрешение на пребывание tarkoittaa oikeuden vahvistusta siitä, että oleskelulupaa hakeva henkilö voi asua opiskelunsa perusteella maassa siihen asti, kunnes henkilö saa niin kutsutusti varsinaisen oleskeluluvan (*вид на жительство*). Termillä tarkoitetaan opiskelua nimenomaan EU-maissa. (Termi ei ole käytössä virallisissa yhteyksissä vaan se on *разрешение на пребывание на основании учебы* -termin kansankielisempi ilmaisu (käytössä lähinnä foorumeilla ynnä muilla epävirallisilla sivustoilla, kuten esimerkiksi <http://www.germanblog.ru/page/2>.)

Google-haun perusteella venäjänkielinen *разрешение на пребывание на основании учебы* -käännösvastine on melko harvinainen ja sitä käytetään ulkomaisten, erityisesti suomalaisten palvelinten ylläpitämällä venäjänkielisillä viisumiasiasivustoilla. Termi esiintyy virallisemmilla sivustoilla, kuten esimerkiksi Moskovan Suomen suurlähetystön kotisivuilla (<http://www.finland.org.ru>), mutta hakutuloksia on hyvin vähän (alle 40) ja yleensä hakutuloksiksi tulee suomenkielisiä sivustoja. Tämän takia termiä ei voi suositella ensisijaiseksi *opiskelijan oleskelulupa* -termin vastineeksi.

Termi *вид на жительство на основании учебы* on puolestaan Google-haun perusteella melko yleinen (noin 20 000 osumaa) ja sitä myös käytetään varsinkin ulkomaalaisten palvelinten ylläpitämällä sivustoilla. Sivustot koskevat yleensä viisumiasioita (kuten esimerkiksi <http://www.espanarusa.com>) tai niillä on informatiivinen funktio (kuten esimerkiksi <http://slovakiainvest.ru> ja <http://www.finfo.net.fi/>). Termin yleisyyden ja käyttöyhteyksien suhteellisen luotettavuuden ansiosta termiä voi suositella *opiskelijan oleskelulupa* -termin ensisijaiseksi vastineeksi.

(29) Вы можете подать заявление на вид на жительство на основании учебы или работы. (<http://www.finfo.net.fi/questionsrussian>)

(30) Вид на жительство на основании учебы в Словакии может получить иностранец, являющийся учеником или студентом учебного заведения в Словакии. (<http://slovakiainvest.ru/Default.aspx?id=8>)

Google-haun perusteella termi *opiskelijan oleskelulupa* tuottaa eniten hakutuloksia (noin 3000). Hakutuloksiksi tulee niin koulutus-, informaatio- ja Suomitietosivustoja (kuten esimerkiksi sosiaalialan koulutuksen tietopankki <http://www.sosiaaliportti.fi>, Maahanmuuttoviraston kotisivut <http://www.migri.fi> ja Oulun ammattikorkeakoulun kotisivut <http://www.oamk.fi>). Termin synonyymeistä *oleskelulupa* opiskelua varten ei ole kovin harvinainen (n. 1300 osumaa Google-haulla) ja käytössä esimerkiksi Suomen lakikokoelmasivusto Finlexissä (<http://www.finlex.fi>). Termi *oleskelulupa* opiskelun perusteella on kaikista harvinaisin (noin 80 osumaa Google-haussa) ja käytössä monenlaisilla eri sivustoilla (kuten esimerkiksi Korkeimman hallinto-oikeuden KHO:n sivustolla <http://www.kho.fi> ja Suomi24:n foorumilla <http://keskustelu.suomi24.fi>).

(31) Ulkomaisen opiskelijan oleskelulupa on aina luonteeltaan tilapäinen (B). (http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/konsultointi/kysymykset_ja_vastaukset/kysymysarkisto/kysymyksia-ja-vastauksia-konsultointipalvelu/ulkomaalaisten-opiskelijoiden-sosiaaliturva)

(32) Italiassa pysyvästi asuvien kolmansien maiden kansalaisten on haettava opiskelijan oleskelulupaa, jos opinnot Suomessa kestävät yli 3 kuukautta. (<http://www.finland.it/public/default.aspx?nodeid=35725&contentlan=1&culture=fi-FI>)

Suomenkielinen termi ja sen venäjänkielinen vastine esiintyivät myös eri konteksteissa. Suomenkielinen termi oli laajemmin käytössä maahanmuuttoteemaisissa artikkeleissa ja maahanmuuttoaiheisilla sivustoilla (kuten esimerkiksi Suomen maahanmuuttoviraston kotisivu

<http://www.migri.fi>), kun taas venäjänkielinen käännösvastine löytyi useimmiten viisumiasioita koskevilta sivustoilta.

opiskelijan oleskelulupa

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa opiskelun nojalla. Lupaa haetaan kyseisen maan maahanmuuttoviranomaiselta ja luvan haltija voi tehdä kohdemaassa työtä ja saada mahdollisesti rahallista tukea kyseisen maan lainsäädännöstä riippuen.

Esimerkit:

1. Minulla on opiskelijan oleskelulupa. Saanko tehdä ansiotyötä?
<http://www.migri.fi>
2. Opiskelijan oleskelulupa on aina luonteeltaan tilapäinen (B).
<http://www.finlandia.org>
3. Opiskelijan oleskeluluvalla saa tehdä tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai lopputyötä. Muuta, opiskeluun liittymätöntä työtä saa tehdä vain osa-aikaisesti: enintään keskimäärin 25 tuntia viikossa.
<http://www.hs.fi>

Hypo- ja hyperonyymit:

- elinkeinonharjoittajan oleskelulupa
- oleskelulupa
- oleskelulupa perhesiteen perusteella
- työntekijän oleskelulupa

Synonyymit:

- oleskelulupa opiskelua varten
- oleskelulupa opiskelun perusteella

Vastineet:

- вид на жительство на основании учебы
- разрешение на пребывание на основании учебы
- студенческий вид на жительство
- студенческое разрешение на пребывание

Kommentit:
Opiskelijan oleskelulupaa haetaan Suomen maahanmuuttovirastolta yli kolme kuukautta kestävästä peruskoulun jälkeistä opiskelua varten. Opiskelijan oleskeluluvan haltija voi tehdä työtä enintään 25h/vko ja hänellä on mahdollisuus nostaa opintotukea Ulkomaalaislaissa (301/2004) määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

Kuva 18. Opiskelijan oleskelulupa-termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

 Вид на жительство на основании учебы

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Разрешение на многократный въезд и пребывание в стране для лиц, проходящих обучение в учебных заведениях данной страны.

Esimerkit:

1. Вид на жительство на основании учебы в Словакии может получить иностранец, являющийся учеником или студентом учебного заведения в Словакии.
<http://slovakiainvest.ru/>
2. Вы можете подать заявление на вид на жительство на основании учебы или работы.
<http://www.finone.fi/>

Нуро- ja hyperonyymit:

- **разрешение на пребывание**
- **разрешение на пребывание на основании предпринимательской деятельности**
- **разрешение на пребывание на основании работы**
- **разрешение на пребывание на основании семейных связей**

Synonyymit:

- **разрешение на пребывание на основании учебы**
- **студенческий вид на жительство**
- **студенческое разрешение на пребывание**

Vastineet:

- **oleskelulupa opiskelua varten**
- **oleskelulupa opiskelun perusteella**
- **opiskelijan oleskelulupa**

Kommentit:
термин ЕС

Kuva 19. *Opiskelijan oleskelulupa-termin venäjänkielinen käännösvastineartikkeli разрешение на пребывание на основании учебы Termtool-sovelluksessa.*

3.4.3.6 Säilöönotto

Säilöönotolla tarkoitetaan ulkomaalaisen, monessa tapauksessa turvapaikanhakijan pidättämistä tämän henkilöllisyyden ja/tai matkareitin selvittämisen ajaksi. Termi on hyvin kontekstista riippuvainen, koska säilöönotolla voidaan tarkoittaa myös päihtyneen henkilön pidättämistä ja toimittamista säilöön poliisin toimesta. Maahanmuuttajan säilöönotto on yleinen toimenpide EU-alueella (http://www.muuttoliikkeessa.fi/index_html?cid=28&lang=suo) ja säilöönotto voi kestää muutamasta viikosta kuukausiin (<http://www.pakolaisneuvonta.fi/?lid=35&lang=suo>). Google-haun perusteella termi on suhteellisen yleinen (noin 27 000 hakutulosta) ja sitä käytetään erityisesti virallisilla sivustoilla (kuten esimerkiksi Suomen lakitietokannassa <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20020117>).

(33) Ulkomaalaisten säilöönottoa sovelletaan usein turvapaikanhakijoihin, joiden henkilöllisyydessä tai matkareitissä Suomeen on epäselvyyksiä. (<http://fi.wikipedia.org/wiki/S%C3%A4il%C3%B6%C3%B6notto>)

(34) Säilöönottoa koskevat lait ja menettelyt sekä kriteerit säilöönotolle vaihtelevat rajusti maasta toiseen. (http://www.muuttoliikkeessa.fi/index_html?cid=28&lang=suo)

Säilöönotosta ei juuri löydy tietoa venäjänkielisiltä sivustoilta, ei venäläisten eikä balttilaisten palvelinten ylläpitämiltä sivustoilta. Tämä johtuu siitä, että *säilöönotto* (*задержание*) on toimenpide, jota voi soveltaa muihinkin kuin maahanmuuttajiin. Sitä ei siis käytetä pelkästään pakolaisen matkareitin tai henkilöllisyyden selvittämiseen. Venäjän federaation laki ei tunne *задержание*-termiä kenties juuri toimenpiteen laajasta soveltamisalasta johtuen. Termi kyllä tunnetaan esimerkiksi YK:n pakolaisjärjestössä UNCHR:ssa (esimerkiksi <http://www.unhcr.org/cgi-bin/txis/vtx/refworld/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=47272b082>) johtuen kenties siitä, että kyseiset järjestöt ovat monikansallisia ja siitä, että Venäjä on Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltio. Termi ei ole myöskään kovin tunnettu Viron, Latvian tai Liettuan valtioiden venäjänkielisillä sivuilla.

(35) Задержание должно использоваться только как последнее средство и при исключительных обстоятельствах и не должно быть произвольным. (http://ukr.unhcr.org.ua/img/uploads/docs/zatrumannya_i_deportacia_1.pdf)

Suomen- ja venäjänkieliset termiartikkelit ovat melko samansisältöisiä. Koska Venäjän federaation lainsäädäntö ei tunne *säilöönotto*-termiä samassa muodossa kuin suomen kielessä (venäjänkielisellä termillä on laajempi merkitys), venäjänkielisen käänösvastineartikkelin termimääritelmä on muotoiltu suomenkielinen termi ja termimääritelmä mielessä pitäen. Tästä johtuen kääntäjän täytyy tätä termilistaa käyttäessään ottaa huomioon se, että termi pitää määritellä kontekstin mukaan: kuten edellä mainittiin, venäjänkielinen termi *задержание* tarkoittaa laajaa, ei vain maahanmuuttajiin rajoittuvaa toimenpidekirjoa. Tästä johtuen on tärkeää pitää mielessä termin käyttökonteksti. Suomenkielisen termin käyttökonteksti on rajatumpi, mutta senkin kohdalla kannattaa olla tarkkana, minkälaisessa käyttöympäristössä termi ilmenee.

Suomen- ja venäjänkieliset termiartikkelit ovat melko samanlaisia. Suurin ero on edellä mainitun kontekstiriippuvaisuuden ja suomalaisuuspainotteisuuden lisäksi se, että käänösvastineella *задержание* on synonyymi *взятие под стражу*. Suomenkielisellä termillä ei ole synonyymejä. Ensisijaisesti suositellaan käytettäväksi *задержание*-termiä. Venäjä–suomi-suursanakirjan (Kuusinen ym., WSOY 2006) mukaan termi tarkoittaa pidätystä tai pidättämistä. Termi *взятие под стражу* tarkoittaa puolestaan ”ottamista haltuun”, tämän termin kohdalla poliisin toimesta. *Задержание*-termin sisällön täsmällisyyden takia kyseinen termi on parempi vastine *säilöönotto*-termille.

 säilöönotto

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Ulkomaalaisen pidättäminen tämän henkilöllisyyden tai matkustamisreitin selvittämisen ajaksi. Menetelmää sovelletaan usein turvapaikanhakijoihin.

Esimerkit:

1. Alaikäisten yksin Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden säilöönnotot lopetetaan, kerrotaan sisäministeriöstä. Ylitarkastaja Sanna Sutterin mukaan huoltajan kanssa maahan tuleva alaikäinen turvapaikanhakija voidaan silti vastedeskin ottaa säilöön.
<http://www.hs.fi/>
2. Kaksivuotinen hanke liittyy hallitusohjelman linjauksiin kieltää yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden säilöön ottaminen ja kehittää säilöönnotolle vaihtoehtoja.
<http://maailma.net/>
3. Ulkomaalaisten säilöönottoa sovelletaan usein turvapaikanhakijoihin joiden henkilöllisyydessä tai matkareitissä Suomeen on epäselvyyksiä.
<fi.wikipedia.org/>

Ныпо- ja hyperonyymit:
 turvapaikkatutkinta

Vastineet:
 взятие под стражу
 задержание

Kuva 20. Säilöönotto-termin termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

задержание

Aihealue:

maahanmuutto

Määritelmä:

Взятие под стражу иностранца (обычно соискателя убежища) для выяснения его личности или выяснения маршрута в определенную страну.

Esimerkit:

1. Для того, чтобы задержание было законным с точки зрения статьи 5, оно должно быть дозволено в соответствии с одним из обстоятельств, предусмотренных статьей 5 (1) a-f; законным с точки зрения национального законодательства; сопровождаться строгими процедурными правилами, определенными в статье 5(2) - 5(5).

<http://www.unhcr.org/>

2. Задержание иностранцев сотрудниками милиции, изъятие документов, удостоверяющих их личность, привлечение к административной ответственности – вот основные причины жалоб иностранных граждан и лиц без гражданства.

<http://www.ombudsmanspb.ru/>

Нуро- ja hyperonyymit:

 рассмотрение вопроса о предоставлении убежища

Synonyymit:

 взятие под стражу

Vastineet:

 säilöönotto

Kuva 21. Säilöönotto-termin venäjänkielisen vastineen *взятие под стражу* termiartikkeli

Termtool-sovelluksessa.

3.4.3.7 Toistuvaisviisumi

Toistuvaisviisumilla tarkoitetaan viisumia, jolla on lupa matkustaa maahan ja maasta pois useammin kuin kerran. Tämän termin kohdalla suomen- ja venäjänkieliset termimääritelmät ovat suhteellisen samansisältöisiä. Tämä voi johtua kenties siitä, että Suomen ja Venäjän rajan ylittämiseen tarvitaan viisumi ja toistuvaisviisumi-viisumityyppi on käytössä Suomen ja Venäjän kanssakäymisessä. Viisumikäytännöt vaativat, että kansainväliset sopimukset määrittelevät yhteiset periaatteet viisumien myöntämiselle, toimittamiselle ja yleisille viisumikäytännöille. Tästä syystä termimääritelmien on oltava tässä asiassa hyvinkin samansisältöisiä.

Suomessa viisumiasiat hoidetaan usein matkatoimiston, edustuston tai suurlähetystön kautta. Venäjän suurlähetystö Suomessa on ulkoistanut suuren kysynnän takia viisumiasiansa VF Global Ltd:lle (<http://www.vfsglobal.com/russia/finland>). Esimerkiksi Venäjälle viisumia haettaessa toimitetaan vaadittavat asiakirjat (passi, viisumihakemus, käsittelymaksu ja valokuvat) yrityksen toimipisteeseen. Tietyn ajan kuluttua ja viisumityypistä riippuen valmiin viisumin voi hakea yrityksen toimipisteestä.

Venäjällä voi saada viisumin Suomeen ainoastaan suurlähetystöjen (Moskova) tai konsulaattien (Pietari, Petroskoi, Murmansk) kautta (<http://www.finland.org.ru/public/default.aspx?nodeid=36986>). Suomen edustustojen kautta voi hankkia viisumin myös muihin Schengen-maihin. Venäjän ja Suomen viisumihakusysteemi on muuten samanlainen. Edellä mainituista syistä johtuen maan viisumikäytännöt tämän viisumityypin kohdalla ovat perin samanlaiset, kuten myös termien määritelmät ja termien käyttökontekstit. Näin ollen voidaan päätellä, että *toistuvais-* ja *monikertaviisumi* -termien venäjänkielisenä vastineena voi käyttää termiä *многократная виза*. *Многократная виза* -termi on Google-haun perusteella yleinen (noin 77 000 osumaa) ja käytössä sekä venäläisillä että ulkomaalaisilla palvelimilla. Termiä käytetään Google-haun perusteella erityisesti maatieto- ja viisumisivustoilla.

(36) Многократная виза определенного срока действия позволяет въезд в страну более одного раза в течение срока своего действия.
(<http://www.norge-info.ru/visa1.html>)

(37) Многократная виза выдается также одной из стран Шенгенского соглашения, но по ней Вы можете въезжать в любую из них.
(<http://www.evropa.org.ua/travel/shengen/12.htm>)

Многократная виза -termillä on myös synonyymi *многоразовая виза*, jota käytetään lähinnä epävirallisissa yhteyksissä kuten esimerkiksi foorumeilla ja viisumipalvelusivustoilla.

(38) Краткосрочная шенгенская многоразовая виза выдается на 6 месяцев (до 90 дней пребывания) – Латвия, Литва, Эстония, или на 12 месяцев (до 180 дней пребывания) – Литва, Польша, Эстония. Данные многократные визы наиболее доступны для белорусов, т.к. требуют предоставления в посольство наименьшего количества документов, и, соответственно, процесс оформления таких виз наименее затратен. (<http://vizavsem.by/catalog.html>)

(39) Переезжаю в Штуттгарт, жена (гражданство Украины) и дети пока остаются в Украине. Как оформить жене многоразовую визу. (<http://foren.germany.ru/arch/schengen/f/19859999.html>)

Myös suomenkieliselle *toistuvaisviisumi*-termille löytyy synonyymi. Termin synonyymi *monikertaviisumi* on suora käänös venäjänkielisestä *многократная виза*-termistä. Esimerkiksi Venäjä–suomi-suursanakirjan (Kuusinen ym., 2006) mukaan adjektiivi *многократный* tarkoittaa moninkertaista (s. 562).

Toistuvaisviisumi on Google-haun perusteella selkeästi virallisempi termi: sitä käytetään esimerkiksi Suomen lakitietokannassa (<http://www.finlex.fi>) ja ulkoasiainministeriön kotisivuilla (<http://formin.finland.fi>).

(40) Toistuvaisviisumin voimassaoloaika on enintään viisi (5) vuotta. (<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15717&contentlan=1&culture=fi-FI>)

(41) Viisumiin merkitään se enimmäisaika, jonka se oikeuttaa oleskelemaan maassa, sekä toistuvaisviisumiin sen lisäksi maahantulokertojen enimmäismäärä tai tiedot siitä, että viisumi on voimassa useita matkoja varten. (<http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+60/1997&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WP>)

Monikertaviisumi-termiä käytetään puolestaan lähinnä matkatoimistojen (esimerkiksi <http://www.lahialuematkat.fi>), ja Suomi-Venäjä-Seuran (<http://www.venajaseura.com>) kotisivuilla. Tämän lisäksi *toistuvaisviisumi*-hakusanalla tulee Google-haussa huomattavasti enemmän hakutuloksia. Edellä mainituista seikoista johtuen suosittelen itse termin *toistuvaisviisumi* käyttöä kontekstista riippumatta.

(42) Monikertaviisumilla voit tehdä useita matkoja Venäjälle.
(<http://www.lahialuematkat.fi/viisumit/venaja>)

(43) Monikertaviisumi

- voimassa 6 tai 12 kk (rajoittamaton määrä käyntejä, kuitenkin enintään 90 pv/6 kk ja 180 pv/12 kk)

- hinta 201 €, jäsenhintaa 181 €

- toimitusaika 2-2,5 viikkoa.

(<http://www.venajaseura.com/node/2260>)

toistuvaisviisumi

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Viisumi, joka oikeuttaa useamman kuin yhden kerran tapahtuvaan maahantuloon viisumin voimassaoloaikana.

Esimerkit:

1. Kertaviisumi oikeuttaa vain yhden kerran tapahtuvaan maahantuloon ja se on voimassa kolme kuukautta. Toistuvaisviisumi puolestaan oikeuttaa nimensä mukaisesti useampaan maahantuloon.
<http://www.laki24.fi/>
2. Sopimuksen mukaan toimittajille voidaan myöntää toistuvaisviisumeja 1-5 vuoden ajaksi. Enintään yhden vuoden voimassa olevien toistuvaisviisumien myöntäminen edellyttää, että toimittaja on edellisen vuoden aikana saanut vähintään yhden kertaviisumin ja käyttänyt sitä Venäjän maahantuloa ja oleskelua varten, ja hänellä on edelleen perusteltu syy hakea toistuvaisviisumia.
<http://www.rusembassy.fi/>
3. Sopimus edellyttää toistuvaisviisumien myöntämisen siinä erikseen mainituille henkilöryhmille (5 art.)
<http://217.71.145.20/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- **kauttakulkuviisumi**
- **kertaviisumi**
- **lentokentän kauttakulkuviisumi**
- **viisumi**

Synonyymit:

- **monikertaviisumi**

Vastineet:

- **многократная виза**
- **многоразовая виза**

Kuva 22. Toistuvaisviisumi-termin termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

 МНОГОКРАТНАЯ ВИЗА

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Виза, которая выдается для более чем однократного посещения страны на срок, указанный в визе.

Esimerkit:

1. Как правило, многократные визы выдаются на срок от месяца до года, из которых Вы можете находиться на территории стран Шенгенского соглашения суммарно не больше определенного количества дней – как правило, 90.
<http://www.evropa.org.ua/>
2. Многократная виза дает право иностранному гражданину на неоднократный (более двух раз) въезд в Российскую Федерацию.
<http://rusvisa.net/>

Нуро- ja hyperonyymit:

- **виза**
- **однократная виза**
- **транзитная аэропортовая виза**
- **транзитная виза**

Synonyymit:

- **многоразовая виза**

Vastineet:

- **monikertaviisumi**
- **toistuvaisviisumi**

Kuva 23. *Toistuvaisviisumi-termin venäjänkielisen vastineen многократная виза termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.*

3.4.3.8 Turvapaikka

Turvapaikalla tarkoitetaan maahanmuuttokontekstissa oleskelulupaa, joka myönnetään ulkomaalaiselle turvapaikkaprosessissa pakolaisaseman perusteella. Termi on suhteellisen yleisessä käytössä (Google-haun perusteella) ja esiintyy virallisissa (esimerkiksi Pakolaisneuvonnan kotisivuilla <http://www.pakolaisneuvonta.fi> ja EU-tietosivuilla <http://europa.eu>) yhteyksissä. Termi esiintyy myös muussa kuin pakolaisille myönnettävän turvapaikan merkityksessä, mutta virallisissa yhteyksissä termillä tarkoitetaan nimenomaan pakolaisaseman perusteella myönnettävää oleskelulupaa.

(44) Turvapaikan hakijoilla on oikeus turvapaikkamenettelyyn, jossa päätetään ovatko he vainon uhreina avun tarpeessa.
(<http://fi.wikipedia.org/wiki/Turvapaikka>)

(45) Turvapaikkahakemus voidaan käsitellä nopeutetussa menettelyssä, jos

- 1) hakija hakee turvapaikkaa Suomesta toisen kerran jo saatuaan kielteisen päätöksen,
- 2) jos hakija on tullut Suomeen ns. turvallisesta alkuperämaasta tai

3) jos hakemus katsotaan ilmeisen perusteettomaksi.
(<http://www.pakolaisneuvonta.fi/?lid=35&lang=suo>)

Venäjänkielisillä venäläisten palvelinten ylläpitämällä sivustoilla termi esiintyy usein muodossa *политическое убежище* eli poliittinen turvapaikka. Lähempänä suomenkielistä termiä olisikin muoto *политическое убежище*, mutta termi ei ole ihan samansisältöinen verrattuna suomenkieliseen termiin. Sen sijaan maiden, kuten esimerkiksi Viron poliisin venäjänkielisillä sivuilla (<http://www.politsei.ee/ru/>) termiin voi törmätä samansisältöisenä kuin suomenkielinenkin termi (esimerkiksi <http://www.politsei.ee/dotAsset/25113.pdf>).

(46) До въезда в страну ходатайство об убежище можно представить чиновнику ДПЛО в любом пограничном пункте на границе Эстонской Республики. (<http://www.politsei.ee/dotAsset/25113.pdf>)

Edellä mainittujen seikkojen valossa voisi tehdä sen johtopäätöksen, että Venäjän federaation alueella *turvapaikka*-termi ei ole tuttu ainakaan samansisältöisenä kuin suomenkielinen *turvapaikka*-termi. Termin käyttö balttilaisten palvelinten ylläpitämällä venäjänkielisillä sivuilla voi johtua maiden EU-jäsenyydestä ja sitä kautta termin muodostamisen ja määrittämisen tarpeesta. *Политическое убежище* -termin tuttuus johtuu siitä, että termi on käännöslaina englanninkielisestä termistä *political asylum*. Lisäksi venäjän kielessä termi *убежище* on käytössä laajemmassa merkityksessä kuin Suomessa. Venäjä–suomi-suursanakirjan (Kuusinen ym., 2006) mukaan *убежище* olisi suomeksi ”1) turvapaikka, suoja[paikka] (tai) 2) väestönsuoja”.

Koska termien määritelmät ovat suomen ja venäjän kielessä erilaiset, termin käytössä on otettava huomioon muutama seikka. Jos kääntäjä haluaa käyttää tämän pro gradu- työn ohessa olevaa termilistaa työssään, hänen pitää tutustua listaan ja *убежище*-termin yhteydessä mainita, millaisesta turvapaikasta on kyse. Termiä voi siis käyttää suomenkielisen termin venäjänkielisenä vastineena, mutta kääntäjän täytyy selvittää, minkälainen turvapaikka on kyseessä.

 turvapaikka

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkaprosessissa pakolaisaseman perusteella.

Esimerkit:

1. Varsinaisen turvapaikkapuhuttelun vainon perusteiden osalta tekee Maahanmuuttovirasto, Päätös turvapaikka-asiassa tehdään turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan perusteella.
<http://www.pakolaisneuvonta.fi/>
2. Viraston tehtävänä on tehostaa turvapaikka-asioissa tehtävää käytännön yhteistyötä helpottamalla Euroopan unionin (EU) maiden välistä tietojen ja hyvien toimintatapojen vaihtoa.
<http://europa.eu/>

Нуро- ja hyperonyymit:

- [oleskelulupa](#)
- [turvapaikkahakemus](#)
- [turvapaikkatutkinta](#)

Vastineet:

- [убежище](#)

Kuva 24. Turvapaikka-termin termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

 убежище

Aihealue:
maahanmuutto

Määritelmä:
Разрешение на пребывание, которое выдается иностранцу на основании статуса беженца.

Esimerkit:

1. В каких случаях беженец имеет право на убежище. Причины предоставления убежища и отказа в нем.
www.norge-info.ru
2. Тунис готов в случае необходимости предоставить политическое убежище действующему президенту Сирии Башару Асаду и его близким, пишет The Daily Star ссылкой на местную прессу.
<http://lenta.ru/>

Нуро- ja hyperonyymit:

- [прошение о предоставлении убежища](#)
- [разрешение на пребывание](#)
- [рассмотрение вопроса о предоставлении убежища](#)

Vastineet:

- [turvapaikka](#)

Kuva 25. Turvapaikka-termin venäjänkielisen vastineen убежище termiartikkeli Termtool-sovelluksessa.

3.5 Analyysin yhteenveto

Analyysiosassa käytiin läpi kahdeksan suomenkielisen termin otanta 123 termin sanastosta, verrattiin niitä venäjänkielisiin käännösvastineisiin ja termien synonyymeihin, vastineiden termimääritelmiin sekä käyttökonteksteihin. Termianalyysin perusteella suurinta osaa termeistä ja termien käännösvastineista voidaan käyttää toistensa suorina käännösvastineina. Joidenkin termien kohdalla lisäselvitys on ymmärryksen varmistamisen vuoksi tarpeen, mutta termin sisältö on välitettävissä suhteellisen yksinkertaisin keinoin.

Analyysissä käytiin läpi yhteensä 11 suomenkielistä termiä ja lähivastinetta sekä 15 venäjänkielistä käännösvastinetta sekä lähivastinetta. Kahdessa termissä kahdeksasta ei löydetty suoraa venäjänkielistä käännösvastinetta suomenkieliselle termille johtuen Suomen ja Venäjän erilaisesta maahanmuuttolainsäädännöstä sekä maahanmuuttokäytännöistä. Tärkein käännösongelma, joka analyysissa tuli ilmi, oli se, että termejä kääntäessä pitää ottaa käyttökonteksti tarkasti huomioon. Tämä johtuu siitä, että osa termeistä on toisessa kielessä käytössä laajemmassa merkityksessä kuin toisessa ja siitä, että osaa suomenkielisistä termeistä ei venäjänkielisessä tai Venäjän federaatioon liittyvässä kontekstissa tunneta. Tärkeä huomio oli se, että osa termeistä on käytössä Baltian maiden venäjänkielisen väestön keskuudessa, mutta ei Venäjän federaation alueella.

Olen analyysin pohjalta sitä mieltä, että yleensä venäjänkieliset käännösvastineet suomenkielisille termeille ovat hyviä ja paikkansapitäviä. Virallisten sivustojen käyttämät ilmaisut sekä suomen että venäjän kielessä olivat kääntyneet toiselle kielelle melko samansisältöisinä. Suurimmilta kömmähdyksiltä siis vältyttiin. Lähdekritiikin ja esiintyvyyden avulla hyväksi todettujen vastineiden käyttö oli yllättävän yleistä ja varsinkin Viron, Latvian ja Liettuan ylläpitämien venäjänkielisten sivustojen hyvälaatuinen terminologia oli yllättävää mutta maiden EU-jäsenyydestä johtuen aiheellista.

Tutkielman alussa esitettiin tutkimuskysymys ”löytyykö suomenkielisille maahanmuuttoaiheisille toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistölle venäjänkielisiä vastineita ja jos löytyy, kuinka samansisältöisiä vastineet ovat?”. Hypoteesina esitettiin oletus, jonka mukaan käännösvastineita löytyy suurimmalle osalle termeistä. Analyysin perusteella voi sanoa, että lähes kaikille suomenkielisille maahanmuuttoaiheisille toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermeille on olemassa venäjänkielinen vastine. Kaikilla termeillä ei ollut vastinetta Venäjän federaation

lainsäädännössä, mutta osa termeistä esiintyi Baltian maiden venäjänkielisten viranomaisten ylläpitämällä sivustoilla. Näin ollen suomenkielinen termistö oli venäjänkielisessä kontekstissa ainakin osittain tuttua – jos ei Venäjällä, niin ainakin Baltian maiden venäjänkielisten asiakirjojen ja tiedostojen kautta.

4. LOPPUSANAT

Kohtasin tutkielman liitteenä olevan termilistan rakentamisessa sekä termianalyysia tehdessäni monenlaisia ongelmia ja haasteita, mitä en suinkaan odottanut tapahtuvaksi. Ensimmäinen suuri haaste oli ehdottomasti termilistan muotoilu ja laajentaminen. Tästä työstä suoriutuminen vaati suuren määrän tiedonhakua, selvittämistä ja muotoilua muotoilun perään. Olen kuitenkin tyytyväinen siihen, että minulla oli jonkinlainen pohja, josta lähteä rakentamaan termilistaa. Uskon, että jos Maahanmuuttoviraston kotisivuilla ei olisi ollut termilistaa jo valmiina, työn aloittaminen niin sanotusti tyhjästä olisi vienyt huomattavasti enemmän aikaa ja resursseja.

Termianalyysi tuotti myös hieman ongelmia johtuen siitä, että en oikein tiennyt, mitä analyysiin voisi sisällyttää. Lopulta päätin lähteä liikkeelle termiartikkeleista ja niiden erilaisuuksista ja samankaltaisuuksista. Tästä oli hyvä edetä graduohjaajan avustuksella pohtimaan erilaisia maahanmuuttoon liittyviä prosesseja ja tutkimaan muita terminologiaan liittyviä tutkielmia. Loppujen lopuksi analyysista tuli mielestäni kattava ja olen siihen tyytyväinen.

Suureksi haasteeksi osoittautui myös synonyymien sekä venäjänkielisten vastineiden etsiminen. Darja Jurjeva oli auttanut minua käännoistyössä, joten minulla oli jonkin verran tietoa siitä, mistä hakea lisää tietoa. Suurimmaksi avuksi osoittautui kuitenkin graduohjaajani apu erityisesti venäjänkielisten termien kohdalla. Suomenkielisten synonyymien ja termien etsiminen oli huomattavasti helpompaa johtuen siitä, että tiesi edes suurin piirtein, mistä kannattaa lähteä etsimään lisätietoja. Olen nykyiseen termilistaan tyytyväinen ja omasta mielestäni se kattaa melko hyvin maahanmuuttoon liittyvän toimenpide-, asiakirja- ja oleskelulupatermistön.

Jos aihetta haluaa jatkaa, kannattaisi mielestäni keskittyä analyysin teossa erityisesti johonkin termiryhmään, kuten esimerkiksi oleskelulupa- tai toimenpideterministöön. Omasta mielestäni näiden terministöjen analysoiminen auttaisi kääntäjiä eniten. Näin saataisiin tietyltä aihealueelta kattava selvitys suomen- ja venäjänkielisten termien eroista. Olisi myös hyödyllistä tutkia maahanmuuttoaiheisia tulkkauskeskusteluja ja niissä käytettyä terministöä. Maahanmuutto on hyvin ajankohtainen ja käytännöllinen ala, josta kääntäjien olisi minun mielestäni hyvä tietää enemmän.

LÄHTEET

Tieteelliset lähteet

- Bahadori, Tajdmohammad 2010: *Asioimistulkkien toiminta Suomen terveydenhuollossa*. Helsingin yliopisto, sosiaalifarmasian pro gradu -tutkielma.
- Haarala, Risto 1981: *Sanastotyön opas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 16. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Kalliokuusi, Virpi ja Seppälä, Katri 1999: Vastinetyö sanastoprojektissa. Teoksessa Kuhmonen, Kaisa (toim.) *Toimikunnista termitalkoisiin. 25 vuotta sanastotyön asiantuntemusta*. Yliopistopaino, Helsinki.
- Kudašev, Igor 2007: Проектирование переводческих словарей специальной лексики. Helsingin yliopisto, käännöstieteen väitöskirja. Saatavana pdf-muodossa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-4037-5>
- Kuusinen, M., Ollikainen, V. ja Syrjäläinen, J. 2006: Venäjä–suomi-suursanakirja. 2. painos. WSOY, Helsinki.
- Lääkkö, Hanna 2008: *Suomen maahanmuutto- ja pakolaispolitiikka 1970-luvulta vuoteen 2006: kehitysyhteistyö Suomen maahanmuutto- ja pakolaispolitiikassa*. Helsingin yliopisto, valtiotieteen pro gradu -tutkielma. Saatavana pdf -muodossa: <http://hdl.handle.net/10138/11136>
- Mustonen, Denis 2009: *TERMTOOL-termipankki, työkalu kääntäjien terminologiseen työhön* (pro gradu- tutkielma). Tampereen yliopisto, käännöstieteen venäjän pro gradu- tutkielma. Saatavana pdf-muodossa: <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03829.pdf>
- Pasanen, Päivi 2009: *Merenkulun turvallisuuden koetinkiviä: Terminologisen tiedon poiminta teksteistä*. Helsingin yliopisto, slavistiikan ja baltologian väitöskirja. Saatavana pdf-muodossa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5673-4>
- Pitkänen, Kaarina 2008: *Suomi kasvitieteen kieleksi. Elias Lönnrot termistön kehittäjänä*. SKST 1164. SKS, Helsinki.

- Pulkkinen, Eeva 2011: *Metsähallituksen luontopalveluyksiköiden nimitykset ja ammattinimikkeet: suomalais-venäläinen sanastotyö*. Helsingin yliopisto, venäjän kääntämisen pro gradu -tutkielma. Saatavana pdf-muodossa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201110275749>
- Terminologian sanasto TSK 36 2006. Sanastokeskus TSK ry. Saatavana pdf-muodossa: <http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/TerminologianSanasto.pdf>
- Tyysteri, Laura 2009: *Erikoiskielen yhdyssanojen rakenne erikoiskielen erityisluonteen kuvaajana*. Turun yliopisto, suomen kielen pro gradu -tutkielma. Saatavana pdf-muodossa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/46941/gradu2009tyysteri.pdf?sequence=1>
- Vainiola, Marika 2007: *Koulutuksen vaikutus monikulttuurisuusasenteisiin Ruotsissa ja Suomessa*. Helsingin yliopisto, valtiotieteen pro gradu -tutkielma. Saatavana pdf-muodossa: <http://hdl.handle.net/10138/11675>
- Vehmas-Lehto, Inkeri 2006: *Yläkäsite – määritelmien toimittamisen kulmakivi. Erikoiskielet ja käännteoria. VAKKI-symposium XXVI. Vaasa 11.–12.2.06*. Vaasan yliopiston käännteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmän julkaisu N:o 33, Vaasa, 319–330.
- Vehmas-Lehto, Inkeri 2009, 'Määritelmät sanakirjan toimittajan käsissä', julkaisussa I Vehmas-Lehto (Toimittaja) Puusta katsoen: Metsäterminit ja metsäsanakirjan laadinta. Publications of the Department of Translation Studies, Vuosikerta/volyymi 7, University of Helsinki, Department of Translation Studies, Helsinki. Saatavana pdf-muodossa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/24677/M_ritelm_t_sanakirjan_toimittajan_k_siss_.pdf?sequence=2
- Väisänen, Sini 2011: *Nuivien Suomi. Maahanmuuttokriitikoiden käsityksiä maahanmuutosta ja suomalaisuudesta*. Turun yliopisto, sosiologian pro gradu -tutkielma. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/69923/gradu2011vaisanen.pdf?sequence=1>

Verkko- ja muut lähteet

AS Tallink Grupp-yrityksen kotisivut <http://www.tallink.ee>

EU-tietopankin kotisivut <http://europa.eu>

Finfo-tietopalvelun kotisivut <http://www.finno.fi>

Finnair-lentoyhtiön kotisivut <http://www.finnair.fi>

Google-hakupalvelu <http://www.google.fi>

Ihmisiä muuttoliikkeessä – tietoa ja puheenvuoroja siirtolaisuudesta -sivusto
<http://www.muuttoliikkeessa.fi>

Infopankki – maahanmuuttajille tarkoitettu perustietosivusto Suomesta <http://www.infopankki.fi>

Интеграция соотечественников -keskustelufoorumi <http://www.mifis.ru/forum>

Juha Molarin blogi <http://juhamolari.blogspot.com>

Kelan terminologinen sanasto – terveyteen liittyvät käsitteet. TSK 41
http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Kelan_terminologinen_sanasto_1.pdf

Korkeimman hallinto-oikeuden KHO:n kotisivut <http://www.kho.fi>

Latvian maahanmuuttoviraston kotisivut <http://www.pmlp.gov.lv>

Lähialuematkat-matkatoimiston kotisivut <http://www.lahialuematkat.fi>

Moskovan Suomen suurlähetystön kotisivut <http://www.finland.org.ru>

Tampereen yliopiston kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikön ylläpitämä Mustikka-termipalvelin <http://mustikka.uta.fi> sekä Termtree-sovellus <http://mustikka.uta.fi/termtree>

Oulun ammattikorkeakoulun kotisivut <http://www.oamk.fi>

Pakolaisneuvonta ry:n kotisivut <http://www.pakolaisneuvonta.fi>

Pravo.ru-palvelu <http://www.pravo.ru>

Rusnovosti-uutispalvelu <http://www.rusnovosti.ru>

Slovakian tasavallan Venäjän suurlähetystön kotisivut <http://rusemb.sk/>

Slovopedia-sanakirjapalvelu <http://www.slovopedia.com>

Sanastokeskus TSK ry:n kotisivut <http://www.tsk.fi>

Sosiaalialan opiskelijoiden tietopankki Sosiaaliportti <http://www.sosiaaliportti.fi>

Sosiaalisen median sanasto TSK 40 http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto.pdf

Suomen asianajajien liiton kotisivut <http://www.asianajajat.fi>

Suomen eduskunnan asia- ja asiakirjahakupalvelu
<http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/eduskunta/hakemisto.htx>

Suomen maahanmuuttoviraston kotisivut <http://www.migri.fi> (termilistan pohjana ollut sanasto löytyy osoitteesta http://www.migri.fi/medialle/nimi_ja_kaannokset/sanasto)

Suomenkielinen Wikipedia-tietopalvelu <http://fi.wikipedia.org>

Suomen Poliisin kotisivut <http://www.poliisi.fi>

Suomen rajavartiolaitoksen kotisivut <http://www.raja.fi>

Suomen Rooman suurlähetystön kotisivut <http://www.finland.it>

Suomen sähköinen lakikokoelma <http://www.finlex.fi>

Suomen ulkoasiainministeriön kotisivut <http://formin.finland.fi>

Suomi24-keskustelufoorumi <http://keskustelu.suomi24.fi>

Suomi.fi-tietopankki <http://www.suomi.fi/suomifi/suomi>

Suomi-Venäjä-Seuran kotisivut <http://www.venajaseura.com>

Sähköinen lippupalvelu Mobiticket <http://www.mobiticket.ru>

Terminologian sanastokeskuksen kotisivut <http://www.tsk.fi>

Työlinja – venäjänkielinen neuvontapalvelu <http://www.trud.fi>

Venäjän federaation Mordvan tasavallan alueen maahanmuuttoviranomaisten kotisivut
<http://www.fmsrm.ru>

Venäjän federaation valtiollisten palveluiden portaali «Портал государственных услуг Российской Федерации» <http://www.gosuslugi.ru>

Venäjän federaation sähköinen lakikokoelma <http://www.zakonrf.info>

Venäjän federaation Tšeljabinskin alueen maahanmuuttoviranomaisten kotisivut <http://www.fmschel.ru>

Venäjänkielinen blogi koulutusmahdollisuuksista Saksassa ja Itävallassa <http://www.germanblog.ru>

Venäjänkielinen tietopalvelu Espanjassa oleskelemisestä <http://www.espanarusa.com>

Venäjänkielinen tietopalvelu Norjassa oleskelemisestä <http://www.norge-info.ru>

Venäjänkielinen tietopalvelu Puolan valtiosta <http://www.polska.ru>

Venäjänkielinen tietopalvelu Slovakiassa oleskelemisestä <http://slovakiainvest.ru>

Venäjänkielinen tietopalvelu Suomen valtiosta <http://www.finrud.com>

Venäjänkielinen Wikipedia-tietopalvelu <http://ru.wikipedia.org>

VF Global Ltd -viisumipalvelu <http://www.vfsglobal.com>

Viisumitietopalvelu <http://wiki.antiviza.info>

Viisumitietopalvelu <http://rusvisa.net>

Viron poliisiviranomaisten kotisivut <http://www.politsei.ee>

Viron sisäministeriön kotisivut <http://www.siseministerium.ee>

Viron valtion kotisivut <http://www.eesti.ee>

YK:n pakolaisjärjestö UNCHR:n kotisivut <http://www.unchr.org> sekä <http://ukr.unchr.org.ua>

Yleisradion kotisivut <http://www.yle.fi>

Zakonia-keskustelufoorumi <http://forum.zakonia.ru>

РЕЗЮМЕ НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ

ВВЕДЕНИЕ

В настоящей дипломной работе рассматриваются финские термины в области иммиграции и их русские соответствия. Материалом данного исследования являются термины, обозначающие действия органов власти, документы, связанные с иммиграцией, и разрешения на пребывание в стране. Исходный список терминов получен с сайта Миграционной службы Финляндии (Suomen maahanmuuttovirasto, http://www.migri.fi/medialle/nimi_ja_kaannokset/sanasto). Термины введены в терминологический банк данных кафедры перевода русского языка на сервере «Мустикка» (<http://mustikka.uta.fi/termtool>) университета г. Тампере. В списке 126 терминов (56 финскоязычных и 70 русскоязычных), которые разбиты на пять групп по следующим тематикам: «вид на жительство», «действия органов власти», «документы», «гражданство» и «иммигрант».

После того, как термины были введены в банк данных с толкованиями, парадигматическими связями и примерами употребления, для более подробного анализа было выбрано 8 финскоязычных терминов. Эти восемь терминов рассматриваются более подробно: их синонимы, гипонимы и гиперонимы, примеры употребления, финско-русские соответствия терминов. При анализе за основу брались статьи из терминологического банка данных. Значение, сфера употребления и понятийное содержание финских терминов сравнивались с их русскими соответствиями. В результате анализа вырабатывались рекомендации по русским соответствиям финских терминов и их употреблению.

В исследовании рассматривается вопрос о русских соответствиях для финских терминов: существуют ли они и насколько они близки к финским терминам. Отправной точкой послужила гипотеза, что соответствия как правило существуют, но в их значении возможны отличия, в частности из-за различий в законодательствах и членства Финляндии в ЕС. Соответствия для некоторых терминов возможно есть в документах на русском языке, создаваемых в странах Балтии, потому что в этих странах большой процент русскоговорящего населения и поэтому довольно много документов переводятся на русский

язык, причем качество перевода обычно достаточно хорошее (перевод выполняется носителями русского языка).

ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОГО ГЛОССАРИЯ

Основа этой работы — список финских терминов и их соответствия на русском языке. В процессе создания глоссария я заметила, что толкование термина играет чрезвычайно важную роль. Толкование термина — объяснение его содержания. Толкование должно быть кратким, правильным в языковом отношении, точным, информативным и понятным (Naarala 1981: 47 – 48, Vehmas-Lehto 2006: 320). Существуют разные способы толкования. Например, групповое толкование объясняет термин через его отношения к другим близким по значению терминам..

"Терминологический словарь" (Terminologian sanasto TSK 31) сообщает, что каждое понятие является уникальным. Понятие всегда является представлением объекта, который можно показывать, представлять или обрабатывать. Признаки понятия различаются по их важности для различения данного понятия от других. В практическом терминологическом анализе обычно описывают три разных отношения понятия: иерархическое, составное и функциональное. Системы отношений понятия разнородные и обычно включают все три вида отношений.

Цель этой работы — создать небольшой финско-русский глоссарий терминов, обозначающих действия органов власти, документы, связанные с иммиграцией, и разрешения на пребывание в стране. Глоссарий двуязычный, поэтому будет рассматриваться и вопрос о переводных эквивалентах терминов. Проблемы и особенности понятия всегда зависят от языка и поиск эквивалентов -- важная часть работы с самого начала работ по созданию глоссария и до их завершения. У термина может быть полный аналог в другом языке. Для некоторых терминов нет соответствующих по значению терминов на другом языке, в этом случае они калькируются. Существование таких терминологических лакун характерно для терминологии в области государства и права и менее характерно для технологий и естественных наук. Появление лакун прежде всего связано с различиями в общественном устройстве в разных государствах.

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКАЯ РАБОТА НА ПРАКТИКЕ

Даже в настоящее время во многих областях науки и техники не производится систематизация терминологии. Создание терминологических словарей обычно производится силами самих специалистов в сотрудничестве с терминологами. В настоящее время существуют стандарты, которые помогают создавать единообразные описания терминологий в своих областях. В Финляндии терминологические словари создаются в Центре лексикографических исследований (Sanastokeskus TSK ry) и в университетах (особенно в Университете города Вааса).

При выполнении терминологической работы важно знать, для какой группы пользователей создается продукт. Например, кроме переводчиков пользователями терминологических словарей являются и специалисты. У разных групп пользователей терминологических словарей разные потребности и ожидания. От группы пользователей зависит, в частности, то, в какой форме представить, например, информацию о грамматике и употреблении термина. Главная цель терминологической работы — улучшение передачи информации в определенной области.

Главным результатом этой дипломной работы стало создание терминологического глоссария. Сначала я анализировала и организовывала термины и факты. Большинство времени заняло создание и редактирование толкований, потому что в глоссарии, легшем в основу этой работы, определения делались не для переводчиков, а для клиентов Миграционной службы Финляндии. Кроме того в этом глоссарии много ошибок и неточностей в толкованиях терминов. Основным источником информации служил Интернет: вэб-сайты органов власти Финляндии, России и стран Балтии (напр. сайты полиции и министерств) и поисковые системы (напр. Google). В ходе работы я заметила важную роль русских версий вэб-сайтов Эстонии, Латвии и Литвы.

Для создания словарных статей использовалось программное обеспечение терминологического банка данных кафедры перевода русского языка. Вэб-интерфейс позволяет создавать словарные статьи по готовому шаблону, включающему толкование, примеры употребления, синонимы, гипонимы и гиперонимы, а также ссылки на термины на других языках. По банку данных можно как выполнять поиск, так и получать отчеты в виде готовых глоссариев.

Целью работы было создание финско-русского глоссария, поэтому в центре оказалась финская терминология. Поэтому определения и словарные статьи по терминам создавались с

точки зрения финскоязычного пользователя. После того, как была готова финская словарная статья, выполнялся поиск русского соответствия.

Многие из понятий, такие как *виза*, *паспорт*, *гражданство*, - являются международными, и для терминов легко найти соответствия. При этом в значении даже этих терминов могут быть различия в разных языках. Другие понятия являются специфическими для Финляндии или Европейского Союза и у них нет аналогов в России, но могут быть закрепившиеся переводные соответствия, которые можно найти в переводах документах и в локализованных версиях веб-страниц. Наконец, теоретически могут существовать и безэквивалентные термины, у которых нет закрепившихся переводных соответствий. Для таких терминов соответствие придумывает терминолог, как правило путем калькирования. К счастью, в нашем материале были только первые два типа терминов.

АНАЛИЗ

Термины глоссария делятся на пять следующих тематических групп: 1. «документ» (всего 9 терминов), 2. «действие органа власти» (8 терминов), 3. «вид на жительство» (21 терминов), 4. «иммигрант» (6 терминов) и 5. «гражданство» (12 терминов). В группу 1 включены названия документов, связанных с иммиграцией и въездом в страну, например паспорт и другие проездные документы. В группе 2 термины обозначающие различные меры, принимаемые властями к иммигрантам, например принудительное выдворение из страны. В группе 3 виды на жительство для лиц, приезжающих в страну на различных основаниях. В группе 4 названия лиц, переезжающих в другую страну. В группе 5 собраны термины по принципам получения гражданства. В данной работе рассматриваются в основном термины из групп 1, 2 и 3, потому что моя бакалаврская работы посвящена терминам групп 4 и 5. Всего в списке 126 терминов.

Для более подробного анализа было выбрано 8 терминов: *заявление о приеме в гражданство* (*kansalaisuushakemus*), *запрет на въезд в страну* (*maahantulokielto*), *проездной документ* (*matkustusasiakirja*), *паспорт иностранца* (*muikalaispassi*), *разрешение на пребывание на основании учебы* (*opiskelijan oleskelulupa*), *задержание* (*säilöönotto*), *многократная виза* (*toistuvaisviisumi*) и *убежище* (*turvapaikka*). Из них 3 термина относятся к группе «вид на жительство», 3 термина — к группе «документ» и 2 термина — к группе «действия органов власти».

Заявление о приеме в гражданство

Заявление о приеме в гражданство — это документ, с просьбой предоставить гражданство некоторого государства. Финская и российская системы приема в гражданство и принципы получения гражданства довольно похожие.

Интересно, что у финского термина *kansalaisuushakemus* нет синонимов, а в русском языке существует несколько синонимичных терминов: *заявление о приеме в гражданство*, *заявление на гражданство*, *ходатайство о получении гражданства*. *Заявление о приеме в гражданство* является наиболее распространенным термином, использующимся, в частности, в Федеральной миграционной службы России, поэтому этот термин, по-видимому, будет наилучшим соответствием. Синоним *заявление на гражданство* используют обычно в неофициальных источниках, а *ходатайство о получении гражданства* употребителен в Эстонии (как на официальных, так и на неофициальных сайтах), а в России практически не используется.

Запрет на въезд в страну

Запрет на въезд в страну значит запрет на въезд в определенную страну либо в течение определенного времени или на неопределенный срок и он может касаться одной страны или группы стран, например, стран Шенгена. Поиск в Google показал, что термин *maahantulokielto* не очень употребительный в Финляндии, но используют и на официальных и на неофициальных сайтах. В законодательстве Российской Федерации и в документах российских органов власти этот термин не встречается, но термин используется на русскоязычных сайтах как в России, так и за ее пределами. Поиск в Google показал, что русскоязычный термин очень популярный и особенно часто употребляется в контекстах типа *запрет на въезд в США*.

Проездной документ

Проездной документ – официальное подтверждение того, что определенное лицо имеет право путешествовать из одной страны в другую. Финскоязычный термин используют и на официальных и на неофициальных сайтах (например сайт полиции Финляндии <http://www.poliisi.fi>). На русскоязычных сайтах у термина два значения: он означает и билет на транспорт и паспорт. В значении "документ" термин используют только на русскоязычных сайтах за пределами России. Также синонимы термина *заграндокумент* и

рейсовый документ не употребляются в России, а на русскоязычных сайтах стран Балтии. *Рейсовый документ*, по-видимому, является калькой с эстонского языка. *Заграндокумент* употребляется только на неофициальных сайтах, например в форумах.

Паспорт иностранца

Паспорт иностранца – проездной документ, который выдается на основании субсидиарной и временной защиты соискателю убежища и лицу без гражданства. Паспорт иностранца выдается также, если у лица нет возможности получить паспорт в органах внутренних дел своей страны. Значение терминов *паспорт иностранца* и *muikalaispassi* почти совпадают за исключением того, что *паспорт иностранца* может значить и (временное) разрешение на пребывание вместе с паспортом. (Только постоянное разрешение на пребывание отдельный «свой» документ.) И финско- и русскоязычный термин пользуются и в официальных и неофициальных сайтах, например на сайте эстонской полиции <http://www.politsei.ee>, но не встречается на российских сайтах. У финскоязычного термина нет синонимов, а у русскоязычного есть. *Паспорт негражданина* используется чаще всего на русскоязычных сайтах Латвии (например на сайте миграционной службы страны <http://www.plmp.gov.lv>).

Разрешение на пребывание на основании учебы

Разрешение на пребывание на основании учебы -- это вид на жительство, выдаваемый для основании учебы в определенной стране. У этого термина много синонимов, возможно, из-за того, что термин довольно популярен и в Финляндии, и в России, например Ю из-за системы студенческого обмена в университетах и в других учебных заведениях. Синонимы также разные: в финском языке синонимы термина *opiskelijan oleskelulupa* отличаются грамматическим оформлением: *oleskelulupa opiskelun perusteella* и *oleskelulupa opiskelua varten*. В русском языке большое количество вариантов термина скорее всего связано с отсутствием аналогичного термина в российской системы видов на жительство.

Русскоязычный термин и его синонимы используют на разных сайтах от министерств до форумов. Термины *студенческое разрешение на пребывание* и *студенческий вид на жительство*, употребляется, когда идет речь о виде на жительство в странах ЕС, но термины неофициальные, использующие на форумах и т.д. Термин *разрешение на пребывание на основании учебы* довольно редко используют, обычно на русскоязычных сайтах вне России, особенно в Финляндии. По поиску Google лучшее соответствие для термина *opiskelijan*

oleskelulupa в русском языке *вид на жительство на основании учебы*: это самый популярный термин, который используют информативные сайты разных стран и в визовых бюро. Примеры употребления не найдены на российских сайтах, а на русскоязычных сайтах других стран.

Задержание

В финском языке термин *säilöönotto* ("задержание") означает взятие под стражу на определенное время. Термин обычно используется в области иммиграции (задержание соискателя убежища для выяснения маршрута следования в определенную страну или для выяснения личности соискателя), но этот же термин может и значить взятие под стражу лица в состоянии опьянения. В области иммиграции финскоязычный термин *säilöönotto* используют и официальные (например сайт Финской миграционной службы <http://www.migri.fi>) и неофициальные сайты. На русскоязычных сайтах трудно найти факты о задержании, наверно из-за характера термина в русском языке. *Задержание* может значить и любой вид временного лишения свободы, не связанное с задержанием соискателей убежища. Факты о задержании соискателей убежища можно найти почти только на сайтах международных организации, например на сайте УВКБ ООН.

Многократная виза

Многократная виза - виза, дающая разрешение приехать в страну и выехать из страны более чем один раз на определенный срок. И русско- и финскоязычные определения терминов очень похожие наверно из-за того, что Финляндия и Россия граничат друг с другом. Из-за этого факта и международных договоров у обеих стран должны быть аналогичные принципы и процедуры в этой области. Финскоязычный термин *toistuvaisviisumi* используют особенно на официальных сайтах, например на сайте Министерства иностранных дел Финляндии (<http://formin.finland.fi>). Русскоязычный термин *многократная виза* также употребляется на официальных русскоязычных сайтах и в России и за рубежом (например на информационном сайте Норвегии <http://www.norge-info.ru>). И у финско- и у русскоязычного термина по одному синониму: синоним *monikertaviisumi* встречается на неофициальных сайтах (на основании поиска по Google), обычно на сайтах туристических бюро. Также синоним русскоязычного термина *многократная виза* встречается на неофициальных сайтах, как например, на форумах и сайтах визовой информации.

Убежище

В контексте иммиграции *убежище* значит разрешение на пребывание, выданное на основании статуса беженца в процессе получения убежища. На финском языке термин довольно обычный и его можно встретить и на официальных и на неофициальных сайтах (например на сайте информационного банка ЕС <http://europa.eu>). У финскоязычного и у русскоязычного термина нет синонимов, а русскоязычный термин часто встречается и в форме *политическое убежище*, который является калькой с английского *political asylum*. Хотя *политическое убежище* популярный термин, он не совсем совпадает по содержанию с финским термином *turvapaikka*, поскольку убежище не обязательно предоставляется из-за политической ситуации в своей стране.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В работе подробно рассмотрено восемь финских терминов. Выбранные термины сравнивались с русскими терминами и синонимами, с определениями переводов и контекстами употребления. На основании анализа можно сказать, что у большинства финскоязычных терминов существует достаточно однозначное соответствие в русском языке. Анализ показал, что главная проблема при поиске соответствий терминов – контекст терминов. Необходимо активно рассматривать контексты употребления терминов, потому что они часто сильно зависят от определенной культуры и языка. Вопрос исследования состоит в том, существуют ли в русском языке соответствия для финскоязычных терминов и если да, то соответствуют ли они друг другу по содержанию? Гипотеза формулировалась следующим образом: точные соответствия существуют, но возможны и небольшие расхождения в значениях из-за различий в законодательствах и членства Финляндии в ЕС. Гипотеза подтвердилась.

LIITE: MAAHANMUUTTOSANASTO SUOMI-VENÄJÄ

fi elinkeinonharjoittajan oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa elinkeinonharjoittamisen nojalla.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa perhesiteen perusteella](#)
- *fi* [opiskelijan oleskelulupa](#)
- *fi* [työntekijän oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [вид на жительство на основании предпринимательской деятельности](#) *ru*
[разрешение на пребывание на основании предпринимательской деятельности](#)

fi henkilökortti**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Viranomaisen myöntämä henkilötodistus ja matkustusasiakirja.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [matkustusasiakirja](#)

Vastineet:

ru [удостоверение личности](#)

fi humanitaarinen suojelu**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Oleskeluluvan peruste. Myönnetään, kun turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset eivät täyty, mutta hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa siellä vallitsevien olojen vuoksi.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [sur place- tilanne](#)
- *fi* [toissijainen suojelu](#)

Vastineet:

ru [гуманитарная защита](#)

fi (ilmeisen) perusteeton turvapaikkahakemus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Turvapaikkapäätös, jonka hyväksymiselle ei ole esitetty riittäviä perusteita ja josta seuraa hakijan käännyttäminen ulkomaille.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [turvapaikka](#)
- *fi* [turvapaikkahakemus](#)
- *fi* [turvapaikkatutkinta](#)

Vastineet:

ru [безосновательное заявление о получении убежища](#)

fi jatkuva oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Oleskelulupa, joka myönnetään jatkuvaluonteista oleskelua varten. Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus A. Toinen kahdesta määräaikaisesta oleskelulupatyypistä.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [määräaikainen oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [pysyvä oleskelulupa](#)
- *fi* [tilapäinen oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [долговременное разрешение на пребывание](#) *ru* [долговременный вид на жительство](#)

fi kaksoiskansalaisuus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Tilanne, jossa henkilöllä on kahden eri valtion kansalaisuus. Kaksoiskansalaisuus on puhekielen ilmaisu.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [monikansalaisuus](#)

Vastineet:

ru [двойное гражданство](#)

fi kansalainen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, joka syntyessään tai myöhemmin muulla tavalla on saanut kyseisen valtion kansalaisuuden.

Нуро- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)
- *fi* [syntyperäinen kansalainen](#)

Vastineet:

ru [гражданин](#)

fi kansalaisuus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Jäsenyys tietyssä valtiossa. Sisältää sekä oikeuksia että velvollisuuksia mm. täydet poliittiset oikeudet, velvollisuuden totella lakia ja oikeuden saada diplomaattista suojelua ulkomailla.

Нуро- ja hyperonyymit:

- *fi* [kaksoiskansalaisuus](#)
- *fi* [kansalainen](#)
- *fi* [kansalaisuusvaltio](#)
- *fi* [kansallisuus](#)
- *fi* [monikansalaisuus](#)
- *fi* [syntyperäinen kansalainen](#)

Vastineet:

ru [гражданство](#)

fi kansalaisuusaseman määrittäminen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Maahanmuuttoviraston viranomaisen tai asianomaisen pyynnöstä tekemä selvitys henkilön kansalaisuusasemasta. Tehdään, jos asialla on merkitystä Suomen kansalaisuuden olemassaolon tai siihen liittyvän oikeuden tai velvollisuuden kannalta, viranomaisen henkilörekisterissä olevan merkinnän oikeellisuuden, ulkomaalaisen Suomessa oleskelun taikka vastaavan syyn kannalta.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)

Vastineet:

ru [определение гражданства](#)

fi kansalaisuushakemus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Hakemus, jolla voi hakea Suomen kansalaisuutta. Kansalaisuus myönnetään hakemuksen perusteella siinä tapauksessa, kun kansalaisuuslaissa säädetyt edellytykset täyttyvät. (Edellytyksistä voidaan poiketa laissa säädetyillä perusteilla.) Kansalaisuushakemus tehdään siinä tapauksessa, jos henkilö ei kuulu laissa määritettyihin erityisiin henkilöryhmiin, joilla on oikeus saada Suomen kansalaisuus ilmoituksen perusteella tai jos henkilö ei ole aiemmin menettänyt Suomen kansalaisuutta.

Esimerkit:

1. Kansalaisuushakemuksen kanssahakijana olevan alle 12-vuotiaan lapsen liitelomake
<http://www.suomi.fi/>
2. Kansalaisuushakemuksen päätös maksaa 100 - 240 €. Hakija maksaa sen itse.
<http://virtuoosi.pkky.fi/>
3. Kansalaisuushakemus on jätettävä henkilökohtaisesti oman kotikunnan paikallispoliisille Suomessa.
<http://www.migri.fi/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansalaisuusilmoitus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)

Vastineet:

ru [заявление на гражданство](#) *ru* [заявление о приеме в гражданство](#) *ru* [ходатайство о получении гражданства](#)

fi kansalaisuusilmoitus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Oikeus saada Suomen kansalaisuus ilmoituksen perusteella. Koskee vain tiettyjä, kansalaisuuslaissa määriteltyjä henkilöryhmiä sekä henkilöitä, jotka ovat aiemmin menettäneet Suomen kansalaisuuden esimerkiksi ottamalla jonkun toisen valtion kansalaisuuden.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansalaisuushakemus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)

Vastineet:

ru [заявление о приеме в гражданство в упрощенном порядке](#)

fi kansalaisuusvaltio**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Valtio, jonka kansalainen henkilö on.

Vastineet:

ru [гражданство государства](#)

fi kansallisuus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Etninen tausta. Henkilö, joka kuuluu tiettyyn kansanryhmään (esim. inkerinsuomalainen, kurdi, romani), mutta jolla ei välttämättä ole asuinmaansa kansalaisuutta.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [ulkosuomalainen](#)

Vastineet:

ru [национальность](#)

fi karkottaminen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Maastapoistamismenettely. Jos ulkomaalaisella on tai on ollut oleskelulupa (tai hänellä ei ole koskaan ollutkaan oleskelulupaa tai viisumia) ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet karkotetaan.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [maahantulokiello](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [\(rajalta\) käännättäminen](#)

Vastineet:

ru [депортация](#)

fi kauttakulkuviisumi**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Viisumi, joka myönnetään tietyn maan kautta kulkemista varten.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kertaviisumi](#)
- *fi* [lentokentän kauttakulkuviisumi](#)
- *fi* [toistuvaisviisumi](#)
- *fi* [viisumi](#)

Vastineet:

ru [транзитная виза](#)

fi kertaviisumi**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Viisumi, joka oikeuttaa vain yhden kerran tapahtuvaan maahantuloon viisumin voimassaoloaikana.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kauttakulkuviisumi](#)
- *fi* [lentokentän kauttakulkuviisumi](#)
- *fi* [toistuvaisviisumi](#)
- *fi* [viisumi](#)

Vastineet:

ru [однократная виза](#)

fi kiintiöpakolainen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, jolle YK:n pakolaisjärjestö UNCHR on myöntänyt pakolaisaseman ja jolle on myönnetty maahantulolupa budjetissa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [pakolainen](#)
- *fi* [turvapaikanhakija](#)

Vastineet:

ru [беженец по квоте](#)

fi lentokentän kauttakulkuviisumi**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Viisumi, joka myönnetään tietyn maan kautta lentokoneella kulkemista varten. Tiettyjen maiden kansalaiset, joilta vaaditaan kyseinen viisumi, voivat kulkea kansainvälisen lennon välilaskun tai kahden matkan välisen siirtymisen aikana lentokentän kansainvälisen alueen kautta poikkeamatta kyseisen maan kansallisella alueella.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kauttakulkuviisumi](#)
- *fi* [kertaviisumi](#)
- *fi* [toistuvaisviisumi](#)
- *fi* [viisumi](#)

Vastineet:

ru [транзитная аэропортовая виза](#)

fi maahanmuuttaja**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, joka muuttaa toiseen maahan asuinmaansa rajojen ulkopuolelle. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kiintiöpakolainen](#)
- *fi* [maastamuuttaja](#)
- *fi* [pakolainen](#)
- *fi* [paluumuuttaja](#)

Vastineet:

ru [иммигрант](#)

fi maahantulokielto**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Kielto saapua kohdemaahan uudelleen. Voidaan määrätä ulkomaalaiselle käännättämisen tai maasta karkotuksen yhteydessä. Kielto voi olla voimassa määräajan tai toistaiseksi ja se koskee joko koko Schengen-aluetta tai vain Suomea.

Esimerkit:

1. Maahantulokielto määrätään, jos aikaa vapaaehtoiselle paluulle ei ole 147 a §:n 2 momentin nojalla määrätty tai jos ulkomaalainen ei ole paluulle määrättyssä ajassa poistunut maasta vapaaehtoisesti, jollei 146 §:stä muuta johdu.
<http://www.finlex.fi>
2. Tällä hetkellä tilanne on se, että jos EU:n kansalainen on käännytetty tai karkotettu Suomesta ja määrätty maahantulokieltoon, ei maahantulokiellon määräämisellä ole lainkaan käytännön merkitystä. Maahantulokielto ei ole todellinen este maahanpääsulle, eikä se ole peruste myöskään EU:n kansalaisen käännättämiselle.
<http://www.eduskunta.fi/>
3. Venäläisnainen avioitui suomalaisen miehen kanssa vuonna 2008 ja haki määräaikaista oleskelulupaa. Oleskelulupaa hakiessaan nainen ei ilmoittanut nimi- ja rikoshistoriaansa tai maahantulokieltoa ja hänelle myönnettiin vuoden oleskelulupa.
<http://www.kymensanomat.fi/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [karkottaminen](#)
- *fi* [palauttamiskielto](#)
- *fi* [palautuskielto](#)
- *fi* [\(rajalta\) käännättäminen](#)

Vastineet:

ru [запрет на въезд в страну](#)

fi määräaikainen oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Oleskelulupa, joka antaa luvan oleskella maassa määrätyn ajan. Määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää joko jatkuvaisluonteista tai tilapäisluonteista oleskelua varten. Määräaikainen oleskelulupa voi olla jatkuva tai tilapäinen riippuen oleskeluluvan hakijan maahanjäätisuunnitelmista.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [jatkuva oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [pysyvä oleskelulupa](#)
- *fi* [tilapäinen oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [вид на жительство на определенный срок](#) *ru* [разрешение на пребывание на определенный срок](#)

fi maastamuuttaja**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, joka muuttaa asuinmaastaan toisen valtion alueelle. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kiintiöpakolainen](#)
- *fi* [maahanmuuttaja](#)
- *fi* [pakolainen](#)
- *fi* [turvapaikanhakija](#)

Vastineet:

ru [эмигрант](#)

fi matkustusasiakirja**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Virallinen todistus matkustusluvasta ulkomaille.

Esimerkit:

1. Kun liikutaan Schengenin säännöstöä soveltavasta maasta toiseen, matkustusasiakirjaa ei yleensä viranomaisen toimesta tarkasteta. Matkustajan on kuitenkin pidettävä mukanaan voimassa olevaa kussakin jäsenmaassa hyväksyttyä matkustusasiakirjaa (passia tai uudenmallista henkilökorttia).
<http://www.merivartiosto.fi/>
2. Suomen kansalainen voi käyttää passia matkustusasiakirjana kaikkiin maihin matkustaessaan. Passia haetaan Suomessa poliisilta.
<http://formin.finland.fi/>
3. Suomen voimassa olevan passilain mukaan lasta ei enää voi merkitä vanhempiensa passiin. Alaikäinen lapsi tarvitsee oman matkustusasiakirjan (passi tai henkilökortti).
<http://www.tallinksilja.com/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [henkilökortti](#)
- *fi* [passi](#)
- *fi* [viisumi](#)

Vastineet:

ru [заграндокумент](#) *ru* [проездной документ](#) *ru* [рейсовый документ](#)

fi monikansalaisuus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Tilanne, jossa henkilö on useamman kuin kahden valtion kansalainen.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kaksoiskansalaisuus](#)
- *fi* [kansalaisuus](#)

Vastineet:

ru [гражданство нескольких стран](#)

fi monikertaviisumi**Aihealue:**

maahanmuutto

Synonyymit:

fi [toistuvaisviisumi](#)

fi muukalaispassi**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Se voidaan myös henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

Esimerkit:

1. Maahanmuuttovirasto myöntää ulkomaalaiselle ensimmäisen muukalaispassin.
<http://www.migri.fi/>
2. Muukalaispassin haltija saa palata ulkomailta Suomeen, jos passissa on siihen oikeuttava oleskelulupa.
<http://trud.fi/>
3. Suomessa asuva ulkomaalainen voi edellytysten täytyessä saada muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan, jota voidaan käyttää matkustusasiakirjana.
<http://www.poliisi.fi/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [matkustusasiakirja](#)
- *fi* [passi](#)

Vastineet:

ru [паспорт иностранца](#) *ru* [паспорт негражданина](#)

fi oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [elinkeinonharjoittajan oleskelulupa](#)
- *fi* [jatkuva oleskelulupa](#)
- *fi* [määräaikainen oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa perhesiteen perusteella](#)
- *fi* [opiskelijan oleskelulupa](#)
- *fi* [pysyvä oleskelulupa](#)
- *fi* [tilapäinen oleskelulupa](#)
- *fi* [turvapaikka](#)
- *fi* [työntekijän oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [вид на жительство](#) *ru* [разрешение на пребывание](#)

fi oleskelulupa opiskelua varten**Aihealue:**

maahanmuutto

Synonyymit:

fi [opiskelijan oleskelulupa](#)

fi oleskelulupa opiskelun perusteella**Aihealue:**

maahanmuutto

Synonyymit:

fi [opiskelijan oleskelulupa](#)

fi oleskelulupa perhesiteen perusteella**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa perhesiteen perusteella. Suomessa perhesiteeksi lasketaan nk. ydinperhemalli, eli vanhemmat ja lapset.

Hypo- ja hyperonyymit:

- fi [elinkeinonharjoittajan oleskelulupa](#)
- fi [oleskelulupa](#)
- fi [opiskelijan oleskelulupa](#)
- fi [työntekijän oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [вид на жительство на основании семейных связей](#) ru [разрешение на пребывание на основании семейных связей](#)

fi opiskelijan oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa opiskelun nojalla. Lupaa haetaan kyseisen maan maahanmuuttoviranomaiselta ja luvan haltija voi tehdä kohdemaassa työtä ja saada mahdollisesti rahallista tukea kyseisen maan lainsäädännöstä riippuen.

Esimerkit:

1. Minulla on opiskelijan oleskelulupa. Saanko tehdä ansiotyötä?
<http://www.migri.fi/>
2. Opiskelijan oleskelulupa on aina luonteeltaan tilapäinen (B).
<http://www.finlandia.org>
3. Opiskelijan oleskeluluvalla saa tehdä tutkintoon sisältyvää työharjoittelua tai lopputyötä. Muuta, opiskeluun liittymätöntä työtä saa tehdä vain osa-aikaisesti: enintään keskimäärin 25 tuntia viikossa.
<http://www.hs.fi/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [elinkeinonharjoittajan oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa perhesiteen perusteella](#)
- *fi* [työntekijän oleskelulupa](#)

Synonyymit:

fi [oleskelulupa opiskelua varten](#) *fi* [oleskelulupa opiskelun perusteella](#)

Vastineet:

ru [вид на жительство на основании учебы](#) *ru* [разрешение на пребывание на основании учебы](#) *ru* [студенческий вид на жительство](#) *ru* [студенческое разрешение на пребывание](#)

Kommentit:

Opiskelijan oleskelulupaa haetaan Suomen maahanmuuttovirastolta yli kolme kuukautta kestävästä peruskoulun jälkeistä opiskelua varten. Opiskelijan oleskeluluvan haltija voi tehdä työtä enintään 25h/vko ja hänellä on mahdollisuus nostaa opintotukea Ulkomaalaislaissa (301/2004) määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

fi pakolainen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö UNHCR toteaa olevan pakolainen.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kiintiöpakolainen](#)
- *fi* [maahanmuuttaja](#)
- *fi* [maastamuuttaja](#)
- *fi* [turvapaikanhakija](#)

Vastineet:

ru [беженец](#)

fi pakolaisen matkustusasiakirja**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Pakolaiselle myönnettävä asiakirja matkustamista varten. Pakolainen voi saada pakolaisen matkustusasiakirjan, jos hänen pakolaisasemaansa ei ole lakkautettu tai peruutettu.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [matkustusasiakirja](#)

Vastineet:

ru [проездной документ беженца](#)

fi palauttamiskielto**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Kielto (non-refoulement), joka tarkoittaa sitä, että ketään ei saa pakkotoimin palauttaa alueelle, jossa häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [maahantulokielto](#)
- *fi* [palautuskielto](#)

Vastineet:

ru [запрет на возвращение в страну](#)

fi palautuskielto**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Kielto (non-refoulement), joka tarkoittaa sitä, että ketään ei saa pakkotoimin palauttaa alueelle, jossa häntä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [maahantulokielto](#)
- *fi* [palauttamiskielto](#)

Vastineet:

ru [запрет на возврат в страну](#)

fi paluumuuttaja**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, joka (tai jonka perhe) on muuttanut ulkomaille ja palaa sitten lähtömaahan. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansallisuus](#)
- *fi* [maahanmuuttaja](#)
- *fi* [maastamuuttaja](#)
- *fi* [syntyperä](#)

Vastineet:

ru [репатриант](#)

fi passi**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Kotimaan viranomaisen antama matkustusasiakirja. Passi on myös todistus haltijan henkilöllisyydestä. Hakijalle voidaan erityisistä syistä myöntää myös tilapäinen tai väliaikainen passi.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [matkustusasiakirja](#)
- *fi* [muukalaispassi](#)

Vastineet:

ru [паспорт](#)

fi periytymisperiaate**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Suomen lainsäädännön omaksuma periaate kansalaisuuden siirtymisestä lapselle lapsen vanhemman kansalaisuuden mukaan.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)
- *fi* [syntymämaaperiaate](#)
- *fi* [syntyperäinen kansalainen](#)

Vastineet:

ru [принцип наследования](#)

fi pysyvä oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa poikkeuksia. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [jatkuva oleskelulupa](#)
- *fi* [määräaikainen oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [tilapäinen oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [постоянное разрешение на пребывание](#) *ru* [постоянный вид на жительство](#)

fi (rajalta) käännättäminen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Maastapoistamismenettely. Kun ulkomaalaisella ei ole ollut oleskelulupaa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet käännytetään.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [karkottaminen](#)
- *fi* [maahantulokielto](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [высылка](#)

fi säilöönotto**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Ulkomaalaisen pidättäminen tämän henkilöllisyyden tai matkustamisreitin selvittämisen ajaksi. Menetelmää sovelletaan usein turvapaikanhakijoihin.

Esimerkit:

1. Alaikäisten yksin Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden säilöönnotot lopetetaan, kerrotaan sisäministeriöstä. Ylitarkastaja Sanna Sutterin mukaan huoltajan kanssa maahan tuleva alaikäinen turvapaikanhakija voidaan silti vastedeskin ottaa säilöön.
http://www.hs.fi/
2. Kaksivuotinen hanke liittyy hallitusohjelman linjauksiin kieltää yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden säilöön ottaminen ja kehittää säilöönnotolle vaihtoehtoja.
http://maailma.net/
3. Ulkomaalaisten säilöönottoa sovelletaan usein turvapaikanhakijoihin joiden henkilöllisyydessä tai matkareitissä Suomeen on epäselvyyksiä.
fi.wikipedia.org/

Hyпо- ja hyperonyymit:

- *fi* [turvapaikkatutkinta](#)

Vastineet:

ru [взятие под стражу](#) *ru* [задержание](#)

fi sur place- tilanne**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Tilanne, jossa kansainvälisen suojelun tarve syntyy vasta henkilön lähdettyä kotimaastaan: esimerkiksi turvapaikanhakijan kotimaan tilanne on muuttunut niin, ettei hän pysty enää palaamaan takaisin. Turvapaikanhakija voi myös olla suojelun tarpeessa omien toimiensa vuoksi, joihin hän on osallistunut ulkomailla kotimaasta lähtönsä jälkeen.

Hyпо- ja hyperonyymit:

- *fi* [humanitaarinen suojelu](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [toissijainen suojelu](#)

Vastineet:

ru [ситуация «сюрплас»](#)

fi syntymämaaperiaate**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Suomen lainsäädännössä omaksuttu toissijainen periaate, jonka mukaan Suomessa syntyvä lapsi saa syntymäpaikan perusteella Suomen kansalaisuuden, jos hän ei saa syntyessään minkään vieraan valtion kansalaisuutta.

Гипо- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [periytymisperiaate](#)
- *fi* [syntyperäinen kansalainen](#)

Vastineet:

ru [принцип страны рождения](#)

fi syntyperä**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Ulkomaan kansalaisella on tietyn maalainen syntyperä, jos hän on ollut kyseisen maan kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut maan syntyperäinen kansalainen (riippuen kyseisen maan syntyperänsaamislainsäädännöstä).

Гипо- ja hyperonyymit:

- *fi* [syntyperäinen kansalainen](#)
- *fi* [ulkosuomalainen](#)

Vastineet:

ru [происхождение](#)

fi syntyperäinen kansalainen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, joka on syntyessään saanut kyseisen maan kansalaisuuden.

Гипо- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalainen](#)
- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)

Vastineet:

ru [урожденный гражданин](#)

fi tilapäinen oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi.

Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B. Toinen kahdesta määräaikaisesta oleskelulupatyypistä.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [jatkuva oleskelulupa](#)
- *fi* [määräaikainen oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [pysyvä oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [временное разрешение на пребывание](#) *ru* [временный вид на жительство](#)

fi toissijainen suojelu**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Oleskeluluvan peruste. Myönnetään, kun turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty, mutta hakijaa uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Lupa voidaan myöntää myös, jos on ilmeistä, että hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi (kts. myös sur place -tilanne).

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [humanitaarinen suojelu](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [sur place- tilanne](#)

Vastineet:

ru [субсидиарная защита](#)

fi toistuvaisviisumi**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Viisumi, joka oikeuttaa useamman kuin yhden kerran tapahtuvaan maahantuloon viisumin voimassaoloaikana.

Esimerkit:

1. Kertaviisumi oikeuttaa vain yhden kerran tapahtuvaan maahantuloon ja se on voimassa kolme kuukautta. Toistuvaisviisumi puolestaan oikeuttaa nimensä mukaisesti useampaan maahantuloon.
<http://www.laki24.fi/>
2. Sopimuksen mukaan toimittajille voidaan myöntää toistuvaisviisumeja 1-5 vuoden ajaksi. Enintään yhden vuoden voimassa olevien toistuvaisviisumien myöntäminen edellyttää, että toimittaja on edellisen vuoden aikana saanut vähintään yhden kertaviisumin ja käyttänyt sitä Venäjän maahantuloa ja oleskelua varten, ja hänellä on edelleen perusteltu syy hakea toistuvaisviisumia.
<http://www.rusembassy.fi/>
3. Sopimus edellyttää toistuvaisviisumien myöntämisen siinä erikseen mainituille henkilöryhmille (5 art.)
<http://217.71.145.20/>

Гипо- ja hyperonyymit:

- *fi* [kauttakulkuviisumi](#)
- *fi* [kertaviisumi](#)
- *fi* [lentokentän kauttakulkuviisumi](#)
- *fi* [viisumi](#)

Synonyymit:

fi [monikertaviisumi](#)

Vastineet:

ru [многоразовая виза](#) *ru* [многоразовая виза](#)

fi turvapaikanhakija**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta. Saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen.

Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko henkilö saada oleskeluluvan jollain muulla perusteella.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kiintiöpakolainen](#)
- *fi* [maahanmuuttaja](#)
- *fi* [maastamuuttaja](#)
- *fi* [pakolainen](#)

Vastineet:

ru [проситель убежища](#) *ru* [соискатель убежища](#)

fi turvapaikka**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkaprosessissa pakolaisaseman perusteella.

Esimerkit:

1. Varsinaisen turvapaikkapuhuttelun vainon perusteiden osalta tekee Maahanmuuttovirasto. Päätös turvapaikka-asiassa tehdään turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan perusteella.
<http://www.pakolaisneuvonta.fi/>
2. Viraston tehtävänä on tehostaa turvapaikka-asioissa tehtävää käytännön yhteistyötä helpottamalla Euroopan unionin (EU) maiden välistä tietojen ja hyvien toimintatapojen vaihtoa.
<http://europa.eu/>

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [turvapaikkahakemus](#)
- *fi* [turvapaikkatutkinta](#)

Vastineet:

ru [убежище](#)

fi turvapaikkahakemus**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Kirjallinen anomus, joka jätetään poliisille tai rajaviranomaisille turvapaikanhakemistarkoituksessa.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* (ilmeisen) perusteeton turvapaikkahakemus
- *fi* turvapaikka
- *fi* turvapaikkatutkinta

Vastineet:

ru прошение о предоставлении убежища

fi turvapaikkatutkinta**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Prosessi, jonka avulla selvitetään henkilön turvapaikantarve. Menettelyssä poliisi tai rajavartija ensin selvittää turvapaikanhakijan henkilötiedot, matkareitin ja turvapaikantarpeen. Ensin hakija täyttää turvapaikkahakemuksen, jonka jälkeen hakija siirtyy (mahdollisesti säilöönoton kautta) vastaanottokeskukseen. Tämän jälkeen turvapaikanhakijaa puhutellaan, jotta voidaan tehdä (positiivinen tai negatiivinen) päätös turvapaikasta.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* (ilmeisen) perusteeton turvapaikkahakemus
- *fi* turvapaikka
- *fi* turvapaikkahakemus

Vastineet:

ru рассмотрение вопроса о предоставлении убежища

fi työntekijän oleskelulupa**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa työnteon nojalla.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [elinkeinonharjoittajan oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa](#)
- *fi* [oleskelulupa perhesiteen perusteella](#)
- *fi* [opiskelijan oleskelulupa](#)

Vastineet:

ru [вид на жительство на основании работы](#) *ru* [разрешение на пребывание на основании работы](#)

fi ulkomaalainen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Henkilö, joka ei ole kyseessä olevan maan kansalainen.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalainen](#)
- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)

Vastineet:

ru [иностранец](#)

fi ulkosuomalainen**Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Ulkomailla asuva entinen tai nykyinen Suomen kansalainen ja näiden jälkeläinen, joka pitää itseään suomalaisena.

Нypo- ja hyperonyymit:

- *fi* [kansalaisuus](#)
- *fi* [kansallisuus](#)
- *fi* [maastamuuttaja](#)
- *fi* [syntyperä](#)

Vastineet:

ru [этнический финн](#)

fi **viisumi****Aihealue:**

maahanmuutto

Määritelmä:

Maahantulolupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

Hypo- ja hyperonyymit:

- *fi* kauttakulkuviisumi
- *fi* kertaviisumi
- *fi* lentokentän kauttakulkuviisumi
- *fi* oleskelulupa
- *fi* toistuvaisviisumi

Vastineet:

ru виза